

Visina školarine: Da li je naše visokoškolsko obrazovanje jednako dostupno mladima u Srbiji?, 11. jula 2008.

OBRAZOVANJE MORA DA BUDE PRIORITET DRŽAVE

Učesnici XI debate u okviru projekta "Demokratski politički forum", koja je u organizaciji Centra za demokratiju održana u petak, 11. jula 2008. u zgradi Narodne banke Srbije, raspravljali su o visini školarina i dostupnosti obrazovanja mladima u Srbiji.

Uvodničarka **Martina Vukasović**, direktorka Centra za obrazovne politike, ukazala je da Srbija ima slabo razvijen sistem studentskih kredita i stipendija, kao i da dostupnost visokog obrazovanja nije određena samo visinom školarina nego i drugim faktorima.

Dodatni problem u vezi sa školarinama je nepostojanje jasnih kriterijuma na osnovu kojih fakulteti određuju školarine i netransparentnost finansijskog poslovanja fakulteta. Što se tiče finansiranja od strane države, postojeća Uredba o finansiranju nije usklađena sa Zakonom o visokom obrazovanju koji je usvojen pre tri godine - rekla je Vukasovićeva.

Narodni poslanik **Konstantin Samofalov** je u uvodnom izlaganju rekao da obrazovanje mora biti prioritet i da očekuje da će novoformirana Vlada Srbije biti u mogućnosti da učini obrazovanje znatno dostupnijim.

Školarine su previsoke u odnosu na standard i bilo bi izuzetno značajno da se razmotri mogućnost njihovog smanjivanja, posebno za najsiromašnije studente - rekao je Samofalov.

U debati "**Visina školarine: Da li je naše visokoškolsko obrazovanje jednako dostupno mladima u Srbiji?**" su učestvovali i narodni poslanici Skupštine Republike Srbije, predstavnici studentskih organizacija, podmladaka političkih stranaka i nevladinih organizacija.

Učesnici u debati: **Ljubiša Rajić** (Filološki fakultet), **Dragan Domazet** (Fakultet informacionih tehnologija), **Marija Bogdanović** (Filozofski fakultet), **Srećko Šekeljić** (Evropa nema alternativu), **Bodin Starčević** (Nacionalni prosvetni savet), **Mirjana Arsić** (Ministarstvo omladine i sporta), **Stefana Miladinović** (Socijalistička partija Srbije), **Marko Stojanović** (Studentska unija Srbije), **Miloš Vučić** (Studentska unija Beograda), **Jagoda Jorga** (narodni poslanik, Medicinski fakultet), **Leposava Mitrović** (Grupa 484), **Ljiljana Radulović** (Pravni fakultet), **Aleksandar Mršević** (Udruženje studenata sa hendikepom), **Srđan Mršević** (Udruženje studenata sa hendikepom), **Uroš Živković** (Savet DSS (Resor za pitanja mladih)), **Mia Magazin** (Savet DSS (Resor za pitanja mladih)), **Nela Vukosavljević-Sodomka** (Železnička tehnička škola), **Jadranka**

Dimov (Nacionalna služba za zapošljavanje), **Momir Đekić** (Studentski parlament Univerziteta u Beogradu), **Ivana Bartulović** (Erasmus studentska mreža), **Jovana Fa** (G17 plus), **Branko Medojević** (Univerzitet u Beogradu), **Vukašin Pavlović** (Fakultet političkih nauka), **Milan Vučković** (narodni poslanik, omladina DS), **Miljan Randelović** (narodni poslanik, omladina G17 plus), **Maja Ignajčević** (Građanske inicijative, Program za mlade), **Mina Lazarević** (omladina DS), **Ksenija Petovar** (Centar za demokratiju).

Nataša Vučković: Srbija mora da se razvija kao društvo znanja

Dobar dan svima. Ja sam Nataša Vučković, generalni sekretar Fondacije Centar za demokratiju iz Beograda i veliko mi je zadovoljstvo da vas pozdravim u ime Centra za demokratiju i da vam se zahvalim što ste se i ovog vrelog dana odazvali našem pozivu da razgovaramo i vodimo debatu o problemu školarina i dostupnosti visokog obrazovanja u Srbiji.

Želela bih da se posebno zahvalim svima onima koji su doprineli pripremi ove debate, to su pre svega Centar za obrazovne politike i naši saradnici u brojnim nevladinim organizacijama, kao i grupi narodnih poslanika, mlađih narodnih poslanika koji su se odazvali pozivu da prisustvuju i aktivno učestvuju u ovoj našoj debati.

Demokratski politički forum je jedan od projekata koji Centar za demokratiju vodi još od početka 2007. godine. Naš cilj je da u okviru tog projekta otvaramo ona pitanja za koja smatramo da su važna politička, društvena i ekonomska pitanja, o kojima treba da razgovaramo na strateški način uz učešće svih onih važnih aktera koji mogu da doprinesu traženju i pronalaženju najboljih rešenja za reforme koje sprovodimo u Srbiji, za pitanje razvoja i održivosti naše zajednice.

Pitanje dostupnosti obrazovanja je nešto o čemu moramo da vodimo računa kontinuirano

Pitanje školarine je za Centar za demokratiju pre svega jedno demokratsko pitanje i pored svih drugih aspekata koje ovo pitanje sadrži i predstavlja, mislimo da je pitanje dostupnosti obrazovanja nešto o čemu moramo da vodimo računa kontinuirano, bez obzira na to što smo u periodu tranzicije, što su prosto načini našeg prilagođavanja nekom otvorenom tržišnom sistemu u toku, itd. Dakle, moramo da vodimo računa o tome da je veliki broj naših mladih sugrađana u vrlo teškom ekonomskom i finansijskom položaju i da je pitanje dostupnosti visokog obrazovanja važno za Srbiju.

Srbija, naravno, mora da se razvija kao društvo znanja jer je to danas resurs koji najviše znači u

ovoj oblasti održivosti razvoja.

Ono što takođe želimo da na početku istaknemo je da smatramo da je vrlo važno da se čuje glas pre svega onih koji su najviše pogođeni ovim pitanjem i visokim školarinama, to su pre svega mladi ljudi. Dakle pozvali smo veliki broj predstavnika studentskih organizacija, omladinskih organizacija, kao i mladih političara koji su u situaciji bilo da učestvuju u izradi strategija za mlade, bilo da na aktivan način baveći se politikom govore o interesima mladih. Takođe, na ovu debatu pozvali smo profesore univerziteta, dakle, sve one koji su u situaciji da se realno susreću sa ovom problematikom.

Naše debate već skoro po pravilu vodi novinarka B92 Ljubica Gojgić i ja ću joj ubrzo dati reč.

Htela bih samo na kraju da se zahvalim donatorima koji omogućavaju redovan rad Demokratskog političkog foruma, to su Fridrih Ebert Fondacija i Olof Palme Centar iz Štokholma. Hvala vam još jednom što ste došli.

(Nataša Vučković, generalni sekretar Fonda Centar za demokratiju)

Ljubica Gojgić: Da li su školarine nerealno velike ili su nedovoljno velike?

Hvala. Meni je drago što već kao po pravilu ja vodim ove debate. Želim da dodam da smo na ovu današnju debatu pozvali i novog ministra, ali se on nije pojavio, što mislim da je šteta jer bi, uverena sam, doprineo raspravi.

Više zbog kolega novinara nego zbog učesnika jer svi vi to dobro znate, hoću da podsetim da su i ovo proleće obeležili protesti studenata na više beogradskih fakulteta. Studenti su se pobunili zbog novog povećanja školarine i povećanja cena studiranja, što je po oceni raznih studentskih organizacija neprimereno visoko. S druge strane profesori, dekani fakulteta, odnosno jedan deo njih, smatraju da cena koja se plaća ne da nije visoka, nego da je nedovoljna i da ne pokriva osnovne troškove fakulteta.

I studenti i profesori čini mi se dele stav da je 3,5% iz državnog budžeta koliko se izdvaja za obrazovanje nedovoljno. Procene su da bi najmanje 6% možda podmirilo nekakve osnovne potrebe.

Bivši ministar prosvete, pretpostavljam da ilustruje neuspeh svoje vlade i ministarstva da nešto

na tom pitanju poprave, rekao je na jednoj raspravi koja je održana proletoš, da je za obrazovanje ove godine iz budžeta izdvojeno jedna milijarda i dvesta šezdeset miliona dinara, a da je za izgradnju žičara, za projekat žičara u Srbiji namenjeno tri milijarde dinara?!

Danas govorimo o samo jednom problemu visokog obrazovanja u Srbiji, o školarinama

Dva su dokumenta na koja bih htela da vas podsetim da postoje. Prvi je Ustav Srbije koji u članu 71 kaže da svi građani imaju pod jednakim uslovima prava na pristup visokoškolskom obrazovanju, a da najuspešniji i oni nadareni, ako su slabijeg imovnog stanja, imaju pravo na besplatno visokoškolsko obrazovanje. Drugi, "svežiji" dokument je ekspozicija novog premijera Mirka Cvetkovića koji se na visokoškolsko obrazovanje dva puta osvrće, prvo kada kaže da konkurentna privreda koju Srbija treba da izgradi, da jača, podrazumeva visokokvalifikovanu radnu snagu, stručne inženjere i menadžere, naučnike, istraživače koji su sposobni da usvajaju i unapređuju naučnotehnoška dostignuća i u tom smislu podizanje nivoa obrazovanosti je jedan od ciljeva nove vlade. A potom premijer Cvetković kaže da je namera nove vlade da izgradi društvo u kome će svi građani imati više šansi za napredak na društvenoj lestevici, u takvom društvu će besplatno visoko obrazovanje biti dostupno svim marljivim učenicima i studentima i besplatna zdravstvena zaštita, itd, itd.

Dakle, danas govorimo o samo jednom problemu visokog obrazovanja u Srbiji, o školarinama - da li su nerealno velike ili su nedovoljno velike, kako se troše sredstva koja uplaćuju samofinansirajući studenti i država i da li bi većim učešćem države, na primer, cena školarina mogla da se umanj, onaj deo koji plaćaju studenti.

Danas imamo dva uvodničara i prva će biti Martina Vukasović.

(Ljubica Gojčić, novinarka B92)

Martina Vukasović: Kakav nam sistem finansiranja treba da bi obrazovanje zaista bilo i dostupno i kvalitetno?

Dobar dan svima. Pre svega želim da se zahvalim Centru za demokratiju što je pokrenuo ovu temu. Mislim da i kolege iz studentskih i omladinskih organizacija dele tu zahvalnost budući da se na neki način o dostupnosti obrazovanja veoma retko govori. Drago mi je da su u stvari ove dve teme povezane, dakle visina školarina i dostupnost visokog obrazovanja budući da se to i sa neke strane uklapa u ono što Centar za obrazovne politike radi.

Mi trenutno završavamo dva istraživanja upravo na ove dve teme. Jedno istraživanje je vezano za inkluzivnost i efikasnost visokog obrazovanja gde smo razmatrali na koji način socioekonomske karakteristike studenata utiču na dostupnost visokog obrazovanja i posle toga i na završavanje visokog obrazovanja, a sa druge strane trenutno je u pripremi publikacija koja se bavi finansiranjem visokog obrazovanja u regionu i koja će biti prvo štampana na engleskom budući da će imati strane recenzente, a onda na srpskom. To je nešto što možete da očekujete otprilike u oktobru ili novembru ove godine.

Takođe mi je drago da je Ljubica Gogić spomenula šta je ono što Ustav kaže vezano za dostupnost obrazovanja. Međutim, jedno je regulativa a drugo kako je taj sistem obrazovanja u celini, ne samo visokog obrazovanja, postavljen i kakve on efekte ima i uopšte na dostupnost obrazovanja za različite društvene slojeve.

Problemi sa dostupnošću postoje na svim nivoima obrazovanja, osim eventualno osnovnog koje gotovo ima univerzalni obuhvat

U tom smislu mislim da je interesantno malo više obratiti pažnju na nešto što statističari često zovu "obuhvat obrazovanja" a odnosi se u stvari na deo odgovarajuće generacije koji je zastupljen u određenom nivou obrazovanja. Podaci koje ću vam predstaviti su ili dobijeni kroz anketu o životnom standardu ili iz Republičkog zavoda za statistiku ili je Centar za obrazovne politike došao do tih podataka kroz svoja istraživanja.

Pripremni predškolski program koji je obavezan za svu decu ima pokrivenost od samo 39%. Geografske razlike su prilično velike, a takođe, vrlo malo su obuhvaćeni Romi i siromašni

Namerno ne krećem od visokog obrazovanja zato što mislim da je bitno da se vidi da problemi sa dostupnošću postoje na svim nivoima obrazovanja. Dakle, pripremni predškolski program koji je od pre neku godinu obavezan za svu decu koja posle toga treba da idu u osnovnu školu ima pokrivenost, ovo je podatak za 2005, od samo 39%. Geografske razlike su prilično velike, 45% dece u gradu je obuhvaćeno ovim programom a samo 14% dece na selu. Takođe može da se vidi da su vrlo malo obuhvaćeni Romi i siromašni. Samo 4% romske dece od ukupnog broja romske dece, pritom postoji problem sa procenom koliko romske dece ima zato što neki od njih nisu deo sistema, dakle samo 4% romske dece i 7% dece iz siromašnih porodica su obuhvaćeni pripremnim predškolskim programom i kao što sam rekla postoje velike geografske razlike.

Što se osnovne škole tiče obuhvat je gotovo potpun, a stopa završavanja je 95%

Što se osnovne škole tiče obuhvat je gotovo potpun, međutim treba reći da postoji malo osipanje pogotovo na onom kritičnom prelazu iz VI u V razred. Stopa završavanja je 95% ali ova stopa nam ništa ne govori o tome da li postoje neke ranjive grupe koje su više ugrožene nezavršavanjem, tj. koje češće, da tako kažem, deca iz ranjivih grupa, napuštaju osnovnu školu.

Što se tiče srednje škole 78% generacije je obuhvaćeno bilo kojim srednjim obrazovanjem, dakle i

trogodišnjim i četvorogodišnjim

Što se tiče srednje škole 78% generacije je obuhvaćeno bilo kojim srednjim obrazovanjem, dakle i trogodišnjim i četvorogodišnjim. Ovo sam namerno razdvojila zato što samo četvorogodišnje srednje obrazovanje u stvari daje pravo budućim studentima da konkurišu za upis na fakultet i tu se takođe vidi da je manji deo onih koji idu u gimnaziju a veći deo onih koji idu u srednje stručne škole.

Ukupan obuhvat generacije u visokom obrazovanju je nešto manji od 40% i to Srbiju svrstava u zemlje koje imaju takozvano masovno visoko obrazovanje

Što se tiče visokog obrazovanja ukupan obuhvat generacije je nešto manji od 40% i to Srbiju svrstava u zemlje koje imaju takozvano masovno visoko obrazovanje. Smatra se da ukoliko od 15% do 50% generacije učestvuje u visokom obrazovanju da je onda to masovno visoko obrazovanje. Preko 50% se naziva univerzalnim visokim obrazovanjem.

Mi smo se bavili u ovom prvom istraživanju koje sam pomenula i procenom odustajanja, dakle koji broj studenata nikada ne završi studije i moram da naglasim da je to procena, budući da zbog načina prikupljanja podataka, to su konkretno ŠV 20 i ŠV 50 obrasci, sigurna sam da se najveći deo studenata ovde prisutnih seća šta je ŠV 20 obrazac, dakle procena je da otprilike 45% studenata nikada ne završi studije. Ono što je bitno reći ovde, obuhvat za visoko obrazovanje uračunava i više škole koje su sad navodno transformisane kroz proces akreditacije, neke zaista i jesu, dakle nešto malo više od 11% je u višim školama a u univerzitetima 26,6%.

Dakle može se videti da, na neki način, svi nivoi obrazovanja, osim eventualno osnovnog koje gotovo ima univerzalni obuhvat, imaju problema sa dostupnošću. Dakle postoji određeni deo stanovništva, određeni deo generacije koji nije uključen u taj nivo obrazovanja i sada se postavlja pitanje da li možemo da vidimo koji su to slojevi kojima je neki nivo obrazovanja manje dostupan.

Podaci pokazuju da socijalna struktura studentske populacije ne odslikava socijalnu strukturu društva. U visokom obrazovanju su zastupljeniji oni čiji roditelji već imaju visoko obrazovanje ili više obrazovanje.

Pošto se videlo da u visokom obrazovanju ne učestvuju svi nego nešto manje od 40%, rezultati do kojih smo mi došli u vezi socijalne strukture studentske populacije jeste da socijalna struktura studentske populacije ne odslikava socijalnu strukturu društva. U visokom obrazovanju su zastupljeniji oni čiji roditelji već imaju visoko obrazovanje ili više obrazovanje. Taj odnos je veći nego što je to slučaj sa populacijom uopšte. Studenti čiji su roditelji takođe više obrazovani brže napreduju kroz visoko obrazovanje i za kraće vreme završavaju studije, deca bolje obrazovanih roditelja češće upisuju univerzitete nego više škole i češće upisuju medicinu, tehniku ili pravo, za šta se smatra da posle može da im garantuje i prestižniji položaj u društvu, veću zaradu i sl.

Kada uporedimo populacije roditelja, studenata i stanovništva starijeg od 15 godina, u pitanju su

podaci na osnovu popisa iz 2002, možemo da vidimo da u odnosu na stanovništvo imamo četiri puta više onih roditelja koji imaju više, visoko obrazovanje nego što je to slučaj u populaciji u celini. Dakle sve zajedno 11% - 4,5% više obrazovanje i 6,5% univerzitetsko obrazovanje. Što se tiče završene samo osnovne škole ili manje, pošto postoji veliki deo populacije koji nema ni završenu osnovnu školu, gotovo polovina stanovništva starijeg od 15 godina ima samo završenu osnovnu školu ili manje, a što se tiče roditelja studenata u visokom obrazovanju takvih je samo nešto malo manje od 6%. Dakle vidimo da postoje velike razlike u odnosu na populaciju u celini. Naravno, mogu se prikazati i mnogo detaljniji podaci u odnosu na druge nivoe obrazovanja ali se meni činilo da je ovo najilustrativnije.

Različiti aspekti utiču na dostupnost bilo kog nivoa obrazovanja: individualne karakteristike, motivacija, sposobnosti, a druga grupa faktora jesu socioekonomske karakteristike

E, sad, kada pričamo o školarinama mislim da je važno da malo zakomplikujemo priču o dostupnosti zato što različiti aspekti utiču na dostupnost bilo kog nivoa obrazovanja. Jedno su naravno individualne karakteristike, sa kojom motivacijom đaci ili studenti ulaze u određeni nivo obrazovanja, kakva su njihova očekivanja, da li se posle razočaraju ili ne i sl. Naravno, tu su i sposobnosti. Druga grupa faktora jesu socioekonomske karakteristike i tu je obrazovanje roditelja. Obrazovanje roditelja je povezano sa time koliko će roditelj između ostalog pružiti podršku svojoj deci da nastave školovanje, koliko roditelji razumeju, da tako kažem, svu korist koja postoji od višeg i boljeg obrazovanja i biće spremni da ulažu i materijalno u obrazovanje deteta. Naravno, tu su i finansijske mogućnosti koje su konkretno u vezi sa današnjom temom povezane, dakle da li porodica ima dovoljno sredstava da plati školarinu ili ne.

I sam sistem obrazovanja na neki način utiče na dostupnost, tj. smanjuje dostupnost

Međutim, ne treba da zaboravimo da i sam sistem obrazovanja na neki način utiče na dostupnost, tj. smanjuje dostupnost. Sistem upisa bez obzira da li je to upis u srednje škole ili upis na fakultete ili na koji način se napreduje iz razreda u razred, je navodno neosetljiv na socijalne razlike budući da svi parametri koji se koriste, dakle uspeh u školi i uspeh na prijemnim ispitima na prvi pogled nam se čini da nemaju nikakve veze sa socioekonomskim karakteristikama već da su samo povezani sa sposobnošću kandidata. Međutim, imajući u vidu da često porodice plaćaju privatne i pripremne časove i da su samim tim neka deca u boljem položaju od drugih onda shvatamo da je i takav sistem koji je samo prividno zasnovan na uspehu đaka ustvari nefer, budući da nisu svi u mogućnosti da te privatne ili pripremne časove plaćaju.

Vertikalna propustljivost je problematična. Znači samo 60% generacije ispunjava osnovni uslov za upis u visoko obrazovanje a to je završena četvorogodišnja srednja škola. Dodatno imamo problem sa horizontalnom propustljivošću u smislu da je veoma teško prebaciti se iz, recimo, stručne srednje škole u gimnaziju, sa jednog na drugi fakultet ili iz više škole na fakultet, dok je recimo relativno česta pojava da se studenti prebacuju sa fakulteta na bivše više škole budući da se to na neki način smatra manje prestižnim ili manje kvalitetnim oblikom visokog obrazovanja.

Nije dovoljno jasno na osnovu kojih parametara fakulteti procenjuju koliko će školarinu da

predložje

Dakle što se tiče finansiranja visokog obrazovanja u Srbiji, Zakon o visokom obrazovanju je pokušao da definiše šta bi sve trebalo da ulazi u školarinu. Međutim ta definicija i dalje nije dovoljno precizna i takođe nije dovoljno jasno na osnovu kojih parametara fakulteti procenjuju koju će školarinu da predložje, da zatraže od studenata koji se samostalno finansiraju.

Dodatni problem osim školarina jeste i to što na gotovo svim fakultetima postoji čitav set administrativnih taksi koje studenti moraju da plaćaju i nije dovoljno jasno na koji način se i visine tih taksi određuju. Često se dešava da imate, to se meni dešavalo na mom fakultetu, formular na kome piše da je taj formular oslobođen plaćanja administrativne takse ali vam svejedno naplate neku administrativnu taksu.

Postoji netransparentnost fakultetskih računa, dakle načina trošenja sredstava koja se dobijaju, pogotovo od školarina

Dalje, postoji netransparentnost fakultetskih računa, dakle načina trošenja sredstava koja se dobijaju, pogotovo od školarina i samim tim pošto postoje velike razlike u visini školarine postoji i velika razlika među fakultetima unutar jednog univerziteta što takođe utiče na dostupnost. Samim tim ne možete očekivati od nekoga ko je u suštini iz siromašne porodice da će imati dovoljno sredstava da plati školarinu na npr. arhitekturi, pošto je arhitektura najčešće spominjana u tom smislu. I ono što sam već pomenula, dakle iako se sva ta takmičenja i rang liste nama na prvi pogled čine da nisu osetljive na socijalne razlike postoji neravnopravnost u takmičenju i za budžetski status tako da se u stvari dešava da najveći deo onih koji se finansiraju iz budžeta jesu u stvari oni koji su iz porodica koje imaju da tako kažem viši socioekonomski položaj.

Uredba po kojoj trenutno država finansira fakultete s jedne strane nije usklađena sa novim zakonom. Drugi problem je što se koristi samo ulaznim parametrima. Jedan od tih je broj upisanih studenata a ni na koji način u tom određivanju koliko će sredstava država dati fakultetima ne postoji neko razmatranje koliko studenata npr. diplomira, za koje vreme, sa kakvim kompetencijama i sl.

Dodatni problem nisu samo školarine nego i to da je sistem stipendija i kredita nedovoljno razvijen. Mali broj studenata dobija pomoć i on je u suštini nepromenjen, dakle od trenutka kada su školarine uvedene u Srbiji mi državni sistem stipendija i kredita nismo promenili.

Ono što je takođe problematično jeste da postoji manjak, ili možda nedostupnost, ali iz ugla javnosti manjak informacija o bilo kojim aspektima finansiranja obrazovanja. Između ostalog, iako je to praksa u nekim drugim zemljama, u Srbiji se niko ne bavi procenama koliko zaista košta studentski život, ne samo u smislu školarine nego i u smislu različitih troškova života, stanovanja, ishrane i sl, pa onda u stvari ne možete zaista dobro da procenite da li te stipendije i krediti, koji deo tih troškova oni pokrivaju.

Sistem finansiranja ne prati potrebe studenata, a na neki način ne prati ni potrebe institucija visokog obrazovanja

Jednim delom sistem finansiranja ne prati potrebe studenata, iako to nije ova tema, ne prati na neki način ni potrebe institucija visokog obrazovanja. Povećanje izdvajanja za obrazovanje u celini ne mora obavezno da znači smanjenje ili ukidanje školarine. Imamo slučaj da je u odnosu na 2007. budžet za obrazovanje povećan u suštini za 50%. Onda smo se mi u nekim našim razgovorima u Centru za obrazovne politike pitali kako to da ministar Lončar to nije izreklamirao na sva zvona pošto jeste veliko povećanje. Međutim povećanje se odnosi samo na povećanje plate. Onda se postavlja pitanje da li bilo koje povećanje ukupnog izlaganja za obrazovanje zaista koristi kvalitetu obrazovanja i na koji način ukoliko ono ako ga povećamo sa 3,5% BDP na 6%, da li će to zaista doprineti kvalitetu obrazovanja ili konkretno u ovom slučaju smanjenju ili ukidanju školarina.

Ono što je na neki način poseban problem, to je što se problemu finansiranja obrazovanja u celini ili visokog obrazovanja često pristupa veoma parcijalno, dakle razmatramo kako da promenimo ovu uredbu, razmatramo da li su školarine visoke ili niske, a u stvari bi trebalo postaviti mnogo šire pitanje - kakav nama sistem finansiranja u celini treba da bi zaista obrazovanje bilo i dostupno i kvalitetno. Hvala.

(Martina Vukasović, direktorka Centra za obrazovne politike)

Ljubica Gojčić: Hvala Martina. A sada ćemo čuti Konstantina Samofalova.

Konstantin Samofalov: Evropske integracije će biti moguće samo ukoliko budemo imali kvalitetne kadrove

Najpre želim da se zahvalim Fondu Centar za demokratiju i profesoru Mićunoviću na pozivu i na otvaranju ove izuzetno značajne teme.

Obrazovanje je svakako jedan od nosećih stubova svakog društva koji je na žalost u Srbiji u prošlosti bio vrlo često zapostavljen. Ja ne bih ulazio sada u pitanja zbog čega jer bi nam to oduzelo zaista previše vremena, ali verujem da ćemo nakon formiranja ove vlade sa opadanjem tenzija u društvu imati prostora da se sa mnogo više energije posvetimo problemu obrazovanja i uopšte mladih ljudi.

Činjenica je da je Srbija zemlja u tranziciji, sa velikim brojem problema, ali je i činjenica da obrazovanje mora da bude apsolutni prioritet i ja verujem da ćemo u naredne četiri godine sa novoizabranom socijalno odgovornom vladom imati mogućnost da učinimo obrazovanje znatno dostupnijim, znatno kvalitetnijim i da će sredstva za obrazovanje postepeno rasti u skladu sa ekonomskim i socijalnim uslovima.

Bilo bi izuzetno značajno da se razmotre sve mogućnosti da se školarine smanje, da se obrazovanje učini pristupačnijim, posebno za najsiromašnije studente

Smatram da bi bilo izuzetno značajno da se razmotre sve mogućnosti da se školarine smanje, da se obrazovanje učini pristupačnijim, posebno za najsiromašnije studente, jer su školarine objektivno u odnosu na standard u ovom momentu previsoke. I u tom smislu mi očekujemo od novog ministra prosvete konkretne rezultate. Naravno da ne može sve da se uradi odjednom, ali očekujemo konkretne rezultate jer su mladi ljudi za Demokratsku stranku apsolutni prioritet.

Podsetiću samo na rad nekih prethodnih ministara prosvete. Jedna od njih je planirala da ukine Darvinovu teoriju, poslednji ministar prosvete je sve radio samo se nije bavio svojim poslom i ja zaista očekujem da ćemo u ovom mandatu imati bolju situaciju.

Evropske integracije, kao strateški cilj ove zemlje, imaće smisla samo ukoliko budemo imali kvalitetne kadrove

Srbija se nesumnjivo na proteklim predsedničkim i parlamentarnim izborima opredelila za brze evropske integracije kao strateški cilj ove zemlje i ja bih želeo i da pitanje obrazovanja stavim upravo u taj kontekst. Smatram da će evropske integracije imati smisla samo ukoliko budemo imali kvalitetne kadrove, dakle mlade i obrazovane ljude koji će biti sposobni da se takmiče sa najboljima. Zbog toga, dakle da bi Srbija zauzela mesto lidera u regionu koje joj nesumnjivo i pripada, mislim da je neophodno da stvorimo jednu čitavu novu generaciju mladih, obrazovanih i energičnih ljudi i zbog toga je za DS ulaganje u mlade strateško pitanje od vrhunskog interesa za Srbiju.

Iako naši studenti i danas imaju mogućnost da studiraju na evropskim fakultetima, tek ulaskom u EU njihov status će suštinski biti poboljšan

Sada bih na nekim malim primerima samo naveo šta to mladi ljudi mogu da imaju od ulaska u EU, dakle koje su to neke male prednosti i verujem da su to i razlozi zbog čega se ogroman broj mladih ljudi u ovoj zemlji opredelio za tu ideju. Iako naši studenti i danas imaju mogućnost da studiraju na evropskim fakultetima, tek ulaskom u EU njihov status će suštinski biti poboljšan, moći će da studiraju pod istim uslovima. Tu mislim i na jednake troškove studiranja koji su danas u zemljama EU tri puta veći za naše studente nego za njihove, tu mislim i na tretman prilikom upisa, tu mislim i na pravo na zdravstvenu zaštitu, tu mislim i na pravo da se jedan semestar u okviru programa pohađa u drugoj državi članici EU i da vam to bude potpuno priznato na vašem fakultetu, tu mislim i na mogućnost da se zaposlite u inostranstvu, dakle da vam se vaše diplome priznaju.

Najvažnije aktivnosti koje Evropska unija preduzima na planu obrazovanja odnose se pre svega na međusobno priznavanje diploma, na razmene studenata i profesora, na različite programe

Mi smo o tome govorili u ovoj kampanji, govorili smo o stipendijama na najboljim evropskim univerzitetima, ali naravno i tu treba pronaći meru. Smatram da je neophodno da se neki deo tih mladih ljudi vrati u Srbiju kako bismo se ovde borili za neke bolje standarde. I kada je reč o standardima, svi znate da smo mi ušli u ovaj Bolonjski proces, ne znam koliko je urađeno na tom planu, mislim da na mnogim fakultetima nije urađeno mnogo. Ja ću podsetiti da se u Bolonjskom procesu radi o dva ciklusa: trogodišnjem, gde se pre svega misli na osposobljavanje za konkretan rad i mislim da smo mi tu zaista u ogromnom zaostajanju u odnosu na druge zemlje u Evropi, posebno u odnosu na zemlje članice EU. Podsetiću da su najvažnije aktivnosti koje Unija preduzima na planu obrazovanja pre svega one koje se odnose na međusobno priznavanje diploma, na razmene studenata i profesora, tu se naravno misli i na različite programe, jedan od njih sam pomenuo, tu je naravno i program Sokrat, Lingva, itd.

Pomenuo bih sada primer jedne susedne zemlje, kako ona brine o svojim mladima. Pre nekoliko meseci sam surfovao malo po internetu i otišao na sajt jedne škole na Harvardu koja se zove *JFK School of Government*, oni imaju svoj baner, dakle za stipendiranje svojih studenata na toj školi. Samo ta zemlja, posebno, potpuno odvojeno od stipendija za ostale zemlje, što se i nalazi u programu Harvarda i to je nama susedna zemlja, stiže se u nju za nekih sat vremena odavde.

Slažem se da su izdvajanja iz budžeta u ovom momentu mala, to je na žalost naša realnost

Kada govorimo o izdvajanjima iz budžeta, slažem se da su izdvajanja u ovom momentu mala, to je na žalost naša realnost. Ja ću podsetiti da su u Srbiji za vreme prve demokratske vlade dr Zorana Đinđića od 2001. do 2003. godine ona značajno uvećana, ali su i dalje u bitnoj meri zaostajala za izdvajanjima u drugim zemljama u regionu. Recimo još 2001. izdvajanja u zemljama EU, prosečna, bila su 5,1%, u Holandiji su bila 5%, u Danskoj čak 8,5%. Danas su u Danskoj, Švedskoj više od 7%, u Nemačkoj, Grčkoj, Španiji, Italiji, Holandiji, Engleskoj danas su nešto malo manja od 5%, na Kipru, Letoniji, Litvaniji, Poljskoj 5-6%. Dakle nisam siguran da je u ovom momentu to realno za Srbiju, ali svakako mora da predstavlja nekakvu smernicu za budući rad.

Na kraju bih želeo da kažem i da pitanje obrazovanja nije samo pitanje tog visokoškolskog obrazovanja, dakle ne samo tog formalnog obrazovanja već i neformalnog i pitanje spremnosti ovog društva da ulaže u mlade i da im pruži šansu.

Pitanje obrazovanja nije samo pitanje visokoškolskog obrazovanja i formalnog obrazovanja, već i neformalnog i pitanje spremnosti društva da ulaže u mlade i da im pruži šansu

Ono što smo mi na svom malom primeru uradili budući da ovde govorim kao predstavnik Demokratske stranke i liste "Za evropsku Srbiju", mi smo izabrali u parlament 11 ljudi mlađih od 30 godina u ovom sazivu, u proteklom ih je bilo 7, sada ih je 11, od tih 11 četiri su devojke, dakle mi kao organizacija koja u ovom momentu svakako preuzima najveću odgovornost za budućnost

ove zemlje želimo da mladima pružimo šansu, da izgradimo u svojoj organizaciji jednu grupu mladih sposobnih ljudi koji će u budućnosti da vode ovu zemlju. Ja bih voleo da vidim i druge organizacije i tu ne mislim samo na političke stranke, ima ih ali smatram nedovoljno, koje će ulagati u mlade i učiniti jedan iskorak u odnosu na neku praksu koja je postojala u Srbiji da se mladi vrlo često nipodaštavaju. Toliko za sada. Hvala.

(Konstantin Samofalov, narodni poslanik)

Ljubica Gojčić: Hvala i sada otvaram debatu, izvolite, uključite se. Molimo vas da se prijave oni koji žele nešto da kažu, molim vas takođe da svedemo raspravu na po pet minuta i naravno sve vreme imate mogućnost da replicirate.

Dragan Domazet: Treba nam potpuno novi sistem finansiranja visokog obrazovanja

Sadašnje stanje u visokom obrazovanju je takvo da nama treba jedna duboka reforma, a sigurno da je finansiranje visokog obrazovanja kičma te reforme jer se ljudi ponašaju prema sistemu finansiranja. To je najbolji mehanizam za regulaciju bilo kojih odnosa, pa i odnosa u visokom obrazovanju.

Cena školarine je samo manifestacija jednog sistema visokog obrazovanja i ako želimo da govorimo ne populistički već suštinski, a vreme posle formiranja nove vlade mislim da je idealno vreme za reforme, da se onda populizam ostavi za vreme kampanje, a da se sad govori o suštini.

Nama treba jedan potpuno novi sistem finansiranja visokog obrazovanja koji bi bio u skladu naravno i sa Ustavom, ali koji bi zadovoljio neke ciljeve.

Cilj nam je da povećamo procenat visokoobrazovanih ljudi u Srbiji, da kvalitet znanja bude veći i održiv, da sistem obrazovanja bude racionalan, efektan i efikasan

Šta je nama cilj? Cilj nam je da znatno povećamo procenat visokoobrazovanih ljudi u Srbiji, da njihov kvalitet znanja bude mnogo veći i održiv, znači da održavaju taj nivo i u toku radnog veka, treće da sistem obrazovanja bude racionalan, efektan i efikasan. Racionalan znači da nema nepotrebnih troškova i neracionalnosti, efektan znači da proizvodi one stručnjake koji su nama najpotrebniji, a efikasan da traje onoliko koliko je planirano, a ne da traje 3-4 godine iznad tog. Ako su to ciljevi, onda treba i sistem obrazovanja tome prilagoditi, a samim tim dolazimo i do školarina, itd.

Ja ću ovde samo ukazati na rezultate dva moja rada sa Trenda 2007. koje sam tamo izložio, po naslovima ćete videti o čemu se radi. Prvi rad je Određivanje troškova obrazovanja studenata, a drugi rad je Model finansiranja visokog obrazovanja primenom vaučera. I jedan i drugi rad dotiču temu ovog foruma i zato ću izneti neke podatke.

Nema besplatnog obrazovanja, sve košta, pitanje je ko šta plaća

Prvo, kao što kažu Amerikanci, nema besplatnog obrazovanja. To je floskula koju mi koristimo. Sve košta, pitanje je ko šta plaća i hajde da o tome govorimo. Pogledaćemo na primeru Tehničko-tehnološkog fakulteta, mada sam pravio modele i za sve vrste nauka i različite nivoe, ima tu mnogo više rezultata nego što mogu ovde da izlažem, koliko košta kada se obuhvate svi troškovi, školovanje jednog studenta na osnovnim studijama i master studijama.

Ustanovio sam da na primeru jednog malog tehničkog fakulteta, znači ne velikog, ne ni super malog, osnovno obrazovanje košta 1.756 evra, a master studije bi koštale 3.244 evra, znači razlika je 85%. U slučaju državnih fakulteta, pod pretpostavkom da ne moraju da plaćaju prostor, mada i to vredi, u krajnjoj liniji čovek kada ima novac i novac koji drži u džepu vredi, jer da ne drži u džepu on bi ga plasirao na tržištu, sve vredi, pa i to, ali da ne računamo prostor, to bi bilo niže za jedno 38% kod osnovnih studija, 1.278 evra, odnosno 2.764 evra kod master studija. Očigledno da su tu relativno skromni troškovi obuhvaćeni, ni plate nisu ništa naročito, itd, ali da su to znatno veći troškovi nego što se naplaćuju studentima koji daju u vidu samofinansirajućih neke dotacije.

Očigledno je da master studije koštaju znatno više nego što koštaju osnovne studije, u ovaj model obračunato je, uzeti su kriterijumi akreditacije koji sada važe i imam utisak da su ljudi koji su donosili te kriterijume imali lepe namere, ali uopšte nisu razmišljali ko to treba da plati i koliko to košta. Mislim da to i država a i roditelji koji treba da plaćaju kod privatnog obrazovanja treba da imaju u vidu i da to znaju.

Školarina treba da bude realna, ekonomska i da obezbedi kvalitetno, efikasno i efektivno obrazovanje, jer to nam je cilj

Konkretno, ja mislim da treba početi od Ustava, o čemu je ovde bilo i govoreno, a to znači da država treba da pomogne najtalentovanijima i najsiromašnijima. Visoko obrazovanje nije po Ustavu besplatno i ne može da bude besplatno, ali ove dve kategorije treba da imaju podršku. U Ustavu piše student, student treba da bude u centru reformi, ne institucija, ne profesor nego student, prema tome i cena obrazovanja treba biti prema studentu. To znači da mi moramo da izračunamo koliko košta školovanje jednog ekonomiste, jednog pravnika na jedan standardizovan način iz bilo koje oblasti, da to budu normirani troškovi prema studentu i da se ubuduće finansiraju studenti podnosioci tih sredstava, prelazim na svoj drugi rad, sistemom vaučera.

Država može preko sistema vaučera da daje sredstva studentu, sa tim vaučerima on plaća

obrazovanje bilo da upiše državni ili privatni fakultet, onda to pravi konkurenciju, pravi efikasnost, smanjuje troškove i dolazimo do tržišta obrazovanja

Školarina treba da bude realna, ekonomska i da obezbedi kvalitetno, efikasno i efektivno obrazovanje, jer to nam je cilj. Ko će to da plati? Očigledno za ove dve kategorije država u višoj ili manjoj meri dotira, mogu vaučeri da budu različitih veličina, ako je neko siromašniji da dobije više, ako je neko bogatiji da dobije manje, a kvalitetan i jedan i drugi. Dakle, država preko sistema vaučera daje sredstva studentu, sa tim vaučerima on plaća obrazovanje bilo da upiše državni ili privatni fakultet, onda to pravi konkurenciju, pravi efikasnost, smanjuje troškove i dolazimo do tržišta obrazovanja.

Država je tu da pomogne ove dve kategorije studenata, a da ostalo pusti tržištu obrazovanja. Jedino tako mislim da ove ciljeve možemo ostvariti, dakle jednom suštinskom reformom koja će napraviti konkurenciju, koja će napraviti kvalitet i efikasnost celog obrazovanja, pa i visokog obrazovanja, a sistem finansiranja po mom mišljenju treba da se zasniva na ovim pretpostavkama o kojima sam govorio. Hvala.

(Dragan Domazet, dekan Fakulteta informacionih tehnologija)

Ljubiša Rajić: Priča o školarinama je prilično periferna stvar u odnosu na ključne sistemske stvari koje nisu rešene

Imam šest tačaka. Sve se u suštini svodi na ono što ću prvo reći. Srbija već 20 godina nema nikakav razvojni plan. Pre nego što znamo gde želimo Srbiju kroz pet, deset ili 20 godina ne možemo napraviti ni plan razvoja visokoškolskog sistema. Dakle bez razvojnog plana svaka druga priča je potpuno besmislena.

Drugo, mi nemamo osnovne statističke pokazatelje. Ja sam zadivljen da je Martina Vukasović uopšte uspela da izvuče ovoliko statistike koliko je izvukla, jer u Ministarstvu prosvete ne znaju čak ni koliko ima privatnih fakulteta a kamoli nešto drugo da znaju.

Treće, kod nas se priča užasno mnogo o društvu znanja. Voleo bih da nađem deset ljudi na Univerzitetu u Beogradu koji su u stanju da definišu šta je to društvo znanja, koji su plusevi i minusi, koliko ono uopšte postoji, kako postoji, kako se razvija i tako redom.

Ključno pitanje univerziteta u Srbiji nije kada će reforma nego kada će plata, i kada se ona dobije

na tome se manje-više sve završi

Mi nemamo nikakvo istraživanje univerziteta. Veličković je 1992. godine ukinuo Centar za istraživanje i razvoj univerziteta i niko ga iza toga nije obnovio i nikome izgleda ne pada na pamet da obnovi bar to da univerzitet koji istražuje sve, istražuje i samoga sebe za početak i da zna nešto o samome sebi. Univerzitet ne zna ništa o sebi, niti ga zanima da zna nešto o sebi.

Ponoviću ono što sam nekoliko puta rekao: ključno pitanje univerziteta u Srbiji nije kada će reforma nego kada će plata, i kada se ona dobije na tome se manje-više sve završi.

Moramo raščistiti da li je studiranje lična investicija u ličnu karijeru ili je društvena investicija u razvoj celog društva

Moramo raščistiti da li je studiranje lična investicija u ličnu karijeru ili je društvena investicija u razvoj celog društva. Da li Petar studira medicinu a Ana studira ekonomiju zato što je to njima potrebno ili zato što su u Srbiji potrebni lekari i ekonomisti. Drugo, ako je to lična investicija, onda je to čisto finansijsko pitanje - ili imaš ili nemaš para, dobićeš podršku, nećeš dobiti, ali ako je to pitanje društvene investicije onda je to pitanje razvoja države kao celine i društvene zajednice kao celine.

Voleo bih da mi neko kaže zašto je bitnije da grad Beograd da 80 miliona dinara za osvetljenje Hrama Svetog Save a ne da se popravi zgrada Hemijskog fakulteta koja se raspukla. Zašto je bitnije da se da pola milijarde za Evrosong a ne da se makar nešto sredi recimo na Univerzitetu u Beogradu ili nekom drugom?

Mi pričamo koliko košta nastava, ne govorimo koliko košta nauka koja je nužna da bismo imali kvalitetnu nastavu

Koja je cena obrazovanja? Mi tu pričamo koliko košta nastava, ne govorimo koliko košta nauka koja je nužna da bismo imali kvalitetnu nastavu, obračunavamo kvadrature, grejanje, struju i slične stvari a ne govorimo o celini univerzitetske mreže. Srbija ima sedam državnih, sedam privatnih univerziteta i 54 samostalnih fakulteta i sličnih škola. Ne znam da li je podatak tačan, preteran ili premali. Da li je to nama sve potrebno? Da li uopšte Univerzitet u Novom Pazaru i jedan i drugi takozvani Univerzitet u Prištini izmešten u nekoj selendri ne znam gde, treba da budu univerziteti? Koliko bi od Univerziteta u Kragujevcu ostalo ukoliko bi profesori Univerziteta u Beogradu dobili zabranu da drže nastavu bilo gde van svog fakulteta jer garantujem za bar pet katedri da bi se trenutno ugasile jer nema ko da radi na njima.

Nemamo pravilnik o tome šta mora da se vrati u nastavu, koliko treba uložiti u nauku da bi nastava bila bolja

Mi raspravljamo o tome kako naplatiti od studenata? A kako podeliti te pare? Gde je pravilnik o tome šta mora da se vrati u nastavu, biblioteke i tome slično? Koliko uložiti u nauku da bi nastava bila bolja? Mi širimo mrežu na račun kvaliteta. Sa svakim otvaranjem novog univerziteta

ili fakulteta, kvalitet nastave drastično pada. Prosto, premali broj ljudi se razvukao na preveliki broj institucija. Ove godine upisujemo oko 70% ukupnog broja živorođenih 1989. godine. Kroz pet godina ćemo ući u situaciju da hoćemo da upišemo apsolutno svu živorođenu decu u jednoj godini. To je, ne evropski nego svetski rekord.

Ne razmišljamo ozbiljno o tome kakva nam je struktura potrebna, šta je potrebno za privredni razvoj, šta je potrebno za kulturni razvoj, šta je potrebno kao neka vrsta rezerve

Da bismo njih zadržali uprkos onog osipanja od 40-45% studenata, mi snižavamo merilo i unutar toga čujem, i time ću završiti, mnoge ideje da se treba vratiti na komandno finansiranje po broju stečenih bodova ili diplomiranih studenata. Ja odmah otvoreno kažem: ako će moja plata i finansije za moju grupu zavisiti od broja diplomiranih i ocena, niko neće imati manje od desetke. Ponašaću se normalno na tržištu kao bilo ko drugi ko se nalazi na tržištu. Ni u jednom trenutku ne razmišljamo ozbiljno o tome da li je to nama uopšte potrebno. Ako nam je potrebno, kakva nam je struktura potrebna, šta je potrebno za privredni razvoj, šta je potrebno za kulturni razvoj, šta je potrebno kao neka vrsta rezerve. Koliko nam treba astrofizičara, da bar neko nešto zna o tome, a ne da prepričavamo sa Vikipedije. Moja poslednja rečenica je rezultat toga je da bar 40-50% onoga što moji studenti uzimaju, čujem da u nekim grupama ima još gorih podataka, jeste ono što skinu sa Vikipedije!? To više nego dovoljno govori kakav nam je kvalitet nastave i na šta upućujemo studente.

Mislim da je priča o školarinama u suštini jedna prilično periferna stvar, užasno skupa za studente i njihove roditelje s obzirom na prosečne prihode u Srbiji i skoro milion nezaposlenih, ali periferna stvar u odnosu na ove ključne sistemske stvari koje nisu rešene. Ne vidim da je postojala bilo kakva volja da se rešava, jer nisam primetio da se neko posebno oko toga trudio, bar ne sa političke strane. Investicije u obrazovanje daju posledice ili dobitak kroz 15 ili 20 godina, za političare je bitno šta će biti na jesen kada budu izbori i to je taj procep u kome su se našli kultura, obrazovanje i sl. Zato je otišlo pola milijarde na nepotrebni Evrosong, ali nisu date pare da se sanira zgrada Hemijskog fakulteta.

(Ljubiša Rajić, profesor Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu)

Branko Medojević: Nema realnih mogućnosti da ova država uvede besplatno školovanje

Apsolutno se slažem sa poslednjim zaključkom profesora Rajića. Pogledajte mrežu visokoškolskih ustanova u Srbiji. Ako biste vršili neku analizu i pokušali nešto da

racionalizujete, pa polovinu fakulteta bismo mogli zatvoriti.

Od 1990. godine na ovamo imali ste lom, nikada više nećemo imati mašinsku industriju kao što smo imali, ali imate mašinske fakultete - Kraljevo, Kragujevac, Beograd, Niš, i da ne navodim čitav niz drugih, a na drugoj strani nemate fakultete koji bi bili potrebni u ovom trenutku za ovu zemlju.

Mi nemamo spremnost političkog faktora da uđe u taj rizik i da izvrši racionalizaciju mreže. To je jedno krupno pitanje, mi zadržavamo *status quo* i onda naravno kada dođete na sistem finansiranja, što kaže profesor Rajić, glavno pitanje budu školarine, a one su periferna stvar, apsolutno se slažem. Čitav niz drugih stvari vezanih za život i rad fakulteta su pre toga, pa tek onda dolazi pitanje školarina.

Veoma krupno pitanje i tema za diskusiju su školarine na privatnim fakultetima, i to neko plaća, valjda su i to nečija deca, valjda su i to nečiji glasači

Ono što zameram, moja kritika koncepta, privatni fakulteti uopšte nisu obuhvaćeni ovde. Ja sam u jednoj diskusiji na televiziji pre dve godine rekao, pa su me napadali, lakše je tada bilo otvoriti privatni fakultet nego mesarsku radnju. Jednostavno prepisete sa sajta program tog fakulteta u svetu i dobijete privremenu dozvolu. Da li taj fakultet ima profesore i da li ima kadar? I naravno niko ne postavlja pitanje školarine na privatnim fakultetima. Vidite koliko se upisuje dece na te privatne fakultete, valjda neko plaća to, to problem nije uopšte, problem je samo na državnim, a valjda su i to nečija deca, valjda su i to nečiji glasači, bilo koje stranke, ta omladina. Tamo može da bude školarina kolika god hoćete, apsolutno, ko plati, taj i završava, nema nikakvog problema. Gospodo, to je tema za diskusiju i veoma krupno pitanje.

Model finansiranja mora biti kombinacija - jedan deo troškova snosi država, jedan deo fakulteti, a jedan deo snose studenti

Treća stvar, pre jedno 2-3 godine u Institutu G17 plus Komitet za obrazovanje Saveta Evrope imao je jednu raspravu, bio je tu i predsednik tog komiteta, i zaključeno je posle jedno sedam sati rasprave kad je u pitanju finansiranje generalno u Evropi i svuda, model mora biti kombinacija - jedan deo troškova snosi država, jedan deo fakulteti, oni moraju izaći na tržište i pokazati se da nešto vrede, a jedan deo snose studenti. Koja će to proporcija biti i na koji način sada to realizovati, to je stvar okolnosti, politike svake zemlje i sl. U tom pravcu bismo i mi mogli da idemo.

Država duguje univerzitetima u Srbiji za materijalne troškove preko 20 miliona evra od 2003. godine

E, sad, u uvodnom izlaganju Martina je istakla da uredba nije usaglašena sa zakonom. Ja sam radio tu uredbu, Božidar Đelić je bio ministar finansija, Marija Bogdanović je bila rektor kada smo to radili, ja sam bio predsednik te radne grupe. Odgovorno tvrdim da je usaglašena, a bio sam u grupi za zakon. Problem je što se ne primenjuju ni uredba ni zakon. Ja sam napisao jedan

tekst u Danasu, ova država duguje univerzitetima u Srbiji za materijalne troškove preko 20 miliona evra od 2003. godine. Đelić je kao ministar finansija sve dugove isplatio, kada smo napravili uredbu iz prethodnog perioda, dok je ta vlada pokojnog premijera Đinđića trajala, posle je nastao zaokret i niko tu uredbu više ne poštuje.

Prošle godine sam na konferenciji za novinare istakao kao primer: 15. maja kada je formirana ova prethodna vlada i kada su usvojili novi budžet, materijalni troškovi za sve fakultete u Srbiji bili su 474.000.000 dinara, a stručne službe Skupštine Srbije za materijalne troškove su dobile u budžetu 600.000.000 dinara. I niko mi nije verovao. Ljudi, uzmite budžet pa pogledajte. Svi profesori u Srbiji su dobili tada, prošle godine, govorim samo neke podatke, 1.000.000 dinara za putovanje u inostranstvo na kongrese, savete, svi u Srbiji milion dinara, a dnevnice za putovanja stručnih službi Skupštine Srbije su bile u budžetu 100.000.000 dinara. Govorim te podatke samo radi ilustracije da vidite neke stvari kako se država odnosi prema tom univerzitetu. Ovo je samo radi ilustracije.

E, sad dolazimo na pitanje školarina. Ja sam to rekao i na Savetu univerziteta, molim vas, ja mislim da trenutno više studenata studira na budžetu, nego u vreme samoupravljanja. Pogledajte podatke, odgovorno to tvrdim. Zašto? Zato što, vidite, u zakonu je uneta odredba da samo onaj ko da sve ispite bude na budžetu, pa je ocenjeno da trenutno nisu okolnosti takve, da bi veoma mali broj studenata bio na budžetu i onda su se fakulteti dogovorili, odnosno univerziteti, da se zadrži ona odredba od ranije da ko da uslov do 2010, uz neke kredite koji su dati, da prelaze na budžet.

Mislim da trenutno više studenata studira na budžetu, nego u vreme samoupravljanja

Prošle godine na Beogradskom univerzitetu, po tom osnovu, oko 4.000-5.000 studenata prešlo je na budžet, a država fakultetima za materijalne troškove za te studente nije dala jednog jedinog dinara. Fakulteti to iz nekih prihoda koje ostvare pokrivaju i sad, hajde, ko plaća školarinu, ako već postavljate ovo pitanje, školarinu plaća u postojećem sistemu samo student prve godine koji nije ušao na listu budžetskih studenata, jer ako je samofinansirajući i ako da uslov prelazi na budžet. Prema tome, samo taj mali segment je obuhvaćen školarinom, svi ostali ako su dobri studenti, daju uslov, su na budžetu. Naravno ko izgubi godinu mora da plati ako hoće da nastavi, nećete se složiti valjda da i njih oslobodimo pa da i oni budu na budžetu, pa da gube godine i da studiraju koliko hoće. Onda je principijelno pitanje, kad su školarine u pitanju, da li je za taj segment koji sada plaća i sad se upisuje ovo društvo spremno da izdvoji pare i da bude besplatno školovanje. To je lep princip, ja se slažem, ali to je pitanje države koja treba da kaže: za sve koji se upišu je besplatno, a onda ćemo terati ko izgubi godinu, nek ide na samofinansiranje.

Mislim da ova država nema mogućnosti da svima koji hoće da studiraju obezbedi da to bude besplatno, bilo bi lepo da ima imajući u vidu koliki nam je društveni proizvod

Ja mislim da ova država nema mogućnosti da svima koji hoće da studiraju obezbedi da to bude besplatno, mislim da nema, bilo bi lepo da ima imajući u vidu koliki nam je društveni proizvod.

Ne znam da li ste u toku, ali sa postojećom stopom rasta koji ova privreda ostvaruje, tek negde 2016-2017. doći ćemo na nivo iz 1990. po društvenom proizvodu koji smo imali. Ako stopa bude 4%, onda tek 2025. dolazimo na nivo iz 1990. godine. Prema tome, nema realnih mogućnosti da ova država uvede besplatno školovanje. I ovaj sistem koji je sada omogućava da najveći deo generacije bude na budžetu i besplatnom školovanju, ne vidim šta je problem sad sa školarinama.

Kada saberete ono što je država dala i ono što nije platila, troškovi po budžetskom studentu su 200.000 u proseku, a školarina je 80.000. Sa tog aspekta, da nije sopstvenih prihoda koje fakulteti ostvaruju, pola fakulteta bi bilo zatvoreno imajući u vidu ono što država daje

Drugo pitanje koje se postavlja ovde, maltene sad fakulteti zavlache ruku u džep studentima, nesrećnim studentima, roditeljima, itd. Ja bih bio veoma srećan da ste vi došli u rektorat, pošto sam ja prorektor za finansije, da vam dam analizu koja je za prošlu godinu rađena, po svakom fakultetu sa svim troškovima i iznosima školarina, pa da onda pričamo na bazi konkretnih podataka. Ja ću vam samo reći da su školarine koje su prošle godine u proseku na Beogradskom univerzitetu naplaćene iznosile negde oko 80.000 dinara, da su troškovi po budžetskom studentu, ono što je država dala, bili 95.000, a onaj deo troškova koje država nije platila po uredbi 111.000 dinara. Znači kada saberete ono što je država dala i ono što nije platila, troškovi su 200.000 u proseku, a školarina je 80.000. I sad vi kažete: kako se onaj fakultet tamo drznuo da naplati školarinu, gde će te pare, itd. Mislim, sa tog aspekta, da nije sopstvenih prihoda koje fakulteti ostvaruju, jedan deo je školarina, pola fakulteta bi bilo zatvoreno imajući u vidu ono što država daje. Povećanje koje ste pomenuli od 50% je za plate, ali izvinite gospodo, pre toga plata redovnog profesora je bila 36-37.000 dinara pa je onda zbog štrajkova potpisan kolektivni ugovor sa vladom da se u narednoj godini dođe do 60.000 dinara za redovnog profesora. Zar vi mislite da će neko da bude redovni profesor da vam ostane ovde sa platom od 37.000? Izdejsvovali smo da to dođe na 60.000, a izvinite i tih 60.000 ako hoćete da imate kvalitetne ljude je nedovoljno. Moji studenti kada završe fakultet u prvom zaposlenju ako odu u neku od boljih firmi imaju platu 60.000-80.000 dinara i meni kažu: Profesore, šta Vi radite ovde? Hoću da kažem da je problem višedimenzionalan i morate napraviti tu jedan zaokret.

Jedino je univerzitet, od svih korisnika budžetskih sredstava, izvršio racionalizaciju, niko drugi to nije uradio

Pomenut je sistem obrazovanja nekoliko puta kao sistem, i finansiranje. Ja mislim kada bi se poštovalo ono što imamo da bismo znatno bolje prolazili i da bi školarine bile znatno manje. Ako bi država ono što je u obavezi pokrila fakultetima, automatski bi po logici i procentima fakulteti mogli smanjiti školarine, u to budite sigurni. Vidite, s jedne strane većina vas u ovoj sali ne zna, kada je napravljena ova uredba koju ste vi pomenuli o finansiranju, ona ima nekoliko sjajnih stvari, ideja. Prvi je Univerzitet u Beogradu, tu je rektor Marija Bogdanović, ona to zna, odnosno drugi univerziteti, izvršili su racionalizaciju po toj uredbi iz 2002. godine. Fakulteti u Srbiji generalno dobijaju 16% manje sredstava za plate, znači 16% manje je izvršena racionalizacija po broju ljudi. Pa ja znam fakultete, Mašinski je imao tada 252 profesora i asistenata, sad je došao na 200 jer je imao višak u odnosu na uredbu. Jedino univerzitet od svih korisnika budžetskih

sredstava izvršio je tu racionalizaciju, niko drugi to nije uradio, izvinite.

Prošle godine u Novom Sadu pozvali su rektore iz finansija, došli neki šefovi tamo, nije došao ni ministar ni pomoćnik da razgovaramo o finansiranju. Prvo pitanje koje sam postavio: Gospodo, ako smo mi 2002. smanjili za 16% broj koji se finansira, fakulteti nisu davali otkaze nego iz sopstvenih prihoda su te plate obezbeđivali za te ljude, koliko je zaposleno, to je bio sastanak u novembru, koliko je od maja do novembra ljudi u državnoj republičkoj administraciji zaposleno? Odgovor je bio: 1.780 i nešto, od maja do novembra, zaposleno je novih ljudi u državnoj administraciji u republičkoj upravi, jer svaki ministar ima svoje ministarstvo. Politički sistem je napravljen tako, to su feudi, ja dovodim svoje ljude, sekretare, vozače, itd, 1.700 novih ljudi, a onda nam dođu iz finansija da nam kažu: Vi morate na univerzitetu da se racionalizujete, smanjite troškove. Kako da ih smanjim kada ste vi zaposlili novih 1.700? Hoću da kažem da u tom pogledu nema adekvatnog sistema.

Fakulteti su naterani da izađu na tržište da zarade, a taj deo sredstava što se uštedi treba da se prelije onim fakultetima koji ne mogu da izađu na tržište

Druga stvar oko uredbe, molim vas, samo da znate, kada se već operiše o školarinama i svemu ostalom, školarine ulaze po zakonu u sopstvene prihode fakulteta. Naravno, tu su i projekti i sve ostalo. U onom procentu u kome vi povećate sopstvene prihode, odnosno u procentu u kome država učestvuje u ukupnim prihodima fakulteta, u tom procentu pokriva materijalne troškove fakulteta. Znači ako je na Ekonomskom fakultetu 27% učešće države u ukupnim prihodima, pošto je to moj fakultet, znam podatke i za druge, nije problem, prosek za Beogradski univerzitet je 52% pokrivanja, onda Ekonomski 73% troškova treba da pokrije iz sopstvenih prihoda. Država mu ne daje to, to je po uredbi. Niko od korisnika budžetskih sredstava tako nešto nije uradio, nego mu država pokriva 100% materijalne troškove. Znači fakulteti su naterani da izađu na tržište da zarade, a taj deo sredstava što se uštedi treba da se prelije onim fakultetima koji ne mogu da izađu na tržište. Dakle ako postavljate pitanje gde idu pare, znači 73%, govorim o mom Ekonomskom fakultetu, 73% materijalnih troškova on mora da pokrije iz sopstvenih prihoda. Pare idu tamo, jer ih država ne pokriva.

Treća stvar, po uredbi i zakonu imate odredbu da fakulteti sa sopstvenim prihodima raspolažu za svoj račun, i stav da mogu ako su ostvarili prihod da povećaju plate zaposlenima. Grdne muke mučimo, dolaze inspektori, kažnjavaju dekane, krivične prijave, evo u Zrenjaninu sada treba da se osudi dekan Tehničkog fakulteta zato što je po odluci svoga saveta povećao plate zaposlenima više od 30%. Kao, ima tamo neka uredba o platama u javnim službama, koja se inače ne odnosi na univerzitet, povećao čovek 50% plate, imao sopstvene prihode, savet doneo odluku i sada treba da ga osude i da ide čovek u zatvor. Ako hoćemo nešto da radimo i da napravimo neki sistem, onda ne može da se tako ponaša ova država, da hapsi dekane koji su ostvarili na tržištu prihode i iz tih prihoda nagrade ljude koji su to zaradili.

Pre neki dan bivši ministar kaže: bili smo na nekom sastanku oko školarina, znam ja taj problem, mogli bismo pola dekana da pohapsimo. Baš bih voleo to da vidim, hajde, pohapsite dekane. S jedne strane fakulteti su u obavezi da pokriju materijalne troškove iz svojih prihoda, a sa druge

strane ga hapsite ako je ostvario prihod da bi ljudima isplatio veću platu.

Sa tog aspekta ovo pitanje je dosta složeno i nisu školarine glavni problem, kao što je profesor Rajić rekao, sistem treba da se pogleda u celini i mislim da do 2010. ovakav sistem omogućava svakome ko je ispunio elementarnu obavezu, dao uslov, da bude na budžetu. Samo brućoši plaćaju školarine. E, ako hoćete da i njih stavimo na tu listu, onda je to pitanje države i onda neka se država opredeli, nađe sredstva i kaže da i oni studiraju besplatno. Ali mislim da bi to bilo loše, jer ni u jednoj zemlji na svetu nije tako, za prvu godinu svuda postoji selekcija, koji su dobri oni mogu da idu na budžet, znači da ga država nagradi, ostali nek plate pa neka se dokažu. To je na primer u odnosu na one koji su upisani na budžet u proseku za univerzitet 20%. Hvala.

(Branko Medojević, prorektor za finansije Univerziteta u Beogradu)

Ljubica Gojčić: Profesore, samo ako smem, da ne zaboravimo, čini mi se, jedno važno pitanje. Vi ste rekli kada bi država vratila dug, ono što duguje univerzitetima, onih 20.000.000 evra, dug od 2004. godine, da bi školarine bile manje. E, sad, za mene je ta izjava veliki problem, jer onda samofinansirajući studenti koji nisu studenti drugog reda, bez obzira što moraju da plaćaju školarinu zbog lošijeg uspeha ili nekih drugih razloga, da li oni onda plaćaju kvalitet studija ili popunjavaju rupe koje stvara država neizmirujući obaveze prema univerzitetu? To je, mislim, kvalitativno pitanje.

Profesor Medojević: Ne, to je zamena teza, izvinite, svi se upisuju pod jednakim uslovima, ista je nastava za sve, zajednički se organizuje nastava i predavanje i vežbe. Ne znam kako je u pitanju kvalitet studija. Ne popunjavaju studenti rupe, neko mora te troškove da pokrije, mi možemo reći besplatno je, ali onda ćemo sve ostalo da smanjimo od opreme, sale, biblioteke, računskog centra, itd, jer za to od države ne dobijemo ništa.

Izvinite, za postdiplomske studije po 4-5 godina nismo dobijali ni dinar, sve smo to plaćali iz sopstvenih sredstava. Ako hoćete da imate dobre postdiplomske studije, dovedem profesora iz inostranstva da održi predavanje, platim mu avionsku kartu i hotel, a onda država kaže: to ću vam platiti jednoga dana i ne plati po 3-4 godine. To je sad slučaj sa masterima, mi još nemamo odluku države, iako u zakonu stoji da na masteru bude određeni broj na budžetu, još nemamo odluku države.

Prema tome, ja samo kažem da bi školarine bile manje kada bi država ispunila svoje obaveze po zakonu i uredbi, ali što se tiče kvaliteta mi ne pravimo nikakvu razliku, samofinansirajući su u istoj grupi za vežbe sa budžetskim, čak izmešani, apsolutno nema razlike, isti kvalitet dobijaju kao i budžetski studenti.

Miljan Ranđelović: Moramo da imamo konsenzus svih delova društva koji se bave ovom temom

Pre svega dobar dan svima, ja ću se truditi da budem i kraći od predviđenih pet minuta.

Slušao sam naše cenjene profesore, u velikom delu ja mogu da se složim sa nekim izjavama sem sa ovom poslednjom, poslednjim odgovorom na ovo pitanje. Ja ipak ne mogu da se složim sa tim da neko plaća školarinu da bi taj fakultet kupio projektor pošto se podrazumeva da taj neko ko upisuje fakultet da ga upisuje valjda zbog uslova koji već postoje na tom fakultetu, njegovog programa i njegovih uslova da taj program može da prezentuje nekome ko dolazi.

Ja ne želim da se ponavlja nešto što u ovoj zemlji traje od 2000. godine, kada sam ja došao u Beograd na fakultet, a to je da se taj fakultet renovira dok ja slušam predavanja, da ja više čujem burgije ili majstore kako se smeju, nego profesora. Ipak, fakultet se mnogo promenio, to je bila neka cena koju je morala moja generacija da plati zbog nekih generacija koje su sada na mom fakultetu.

Ali ja vidim da nekako stvari nisu dovedene do kraja. Ako jedna zgrada sa 10-15 spratova može da nikne za dve godine, a neki kabineti se renoviraju po osam godina, onda tu nešto nije u redu. Hoću da kažem da je problem mnogo kompleksniji.

Slažem se da država mora da plati školarinu samo za najsiromašnije i najuspešnije, oni između prosto moraju da se snalaze

Prošle godine kada smo imali autentično tumačenje Zakona o visokom obrazovanju, upravo oko mastera, imali smo velike probleme. U skupštini se konsultujem sa jednim profesorom, sa drugim i onda čujete tako oprečna mišljenja gde je jedan za to, a drugi nije. Meni je jako drago što su profesori koji su ovde danas prisutni mnogo bliži, odnosno praktično identično mišljenje imaju po pitanju školarina, ja se slažem da školarinu mora da plati država samo za najsiromašnije i najuspešnije, oni između prosto moraju da se snalaze. Ja nisam blizak mišljenju da svi moraju da imaju jednake uslove stalno. OK, dobri su jednaki uslovi za početak, ali posle, izvini... Jednake šanse na početku, a posle, izvinite, svako prema svojim sposobnostima i rezultatima. Prošla su ona vremena kada smo imali masovno studiranje i dalje ga imamo na žalost.

Po meni ipak nije normalno da danas u 2008. godini 40% generacije upisuje fakultet, a onda kažemo da jako malo procenata od tog broja u stvari dođe do svoje diplome. Pa naravno da dođe jako mali broj, prosto je prirodno, pa nemoguće je da 40% populacije jedne generacije

može da ima fakultet, to po meni nije prirodno, možda nisam u pravu.

Mogu da razumem povećanje školarina, ali ne mogu da razumem da studenti koji daju svoje pare i njihovi roditelji ne znaju gde se te pare troše

Rekao sam, mogu da razumem povećanje školarina, ali ja ne mogu da razumem da studenti koji daju svoje pare, da njihovi roditelji ne znaju gde se te pare troše. Mi kažemo OK, školarina je tolika i sad neko to traži, verujte mi uopšte nije najveći problem jednog studenta ta školarina, mi znamo kolike su te školarine, ali ako se setimo da taj neko mora da plati stan, ako gledamo taj godišnji nivo, onda je ta stanarina, zakup tog stana, te sobe, čak i viša od godišnje školarine na fakultetu.

S druge strane mi kažemo da imamo studentske domove, ali koliko studenata koji žive u studentskim domovima ima normalne uslove za rad? Postoji studentski dom i dan-danas u 2008. godini u Beogradu, gde zid čine 2 ormara, znači to je jedna prostorija koja ima dvoja vrata, a između je jedan ormar i to je zid. I vi sada čujete ovog iz druge sobe koji vam nije cimer, čujete kako spava ili šta već radi tamo, i vi sad treba da studirate u tim uslovima. Ako želite da budete dobar student onda morate i da učite, morate da imate slobodno vreme da učite, onda vi imate mnogo veće troškove od te školarine, tako da ja smatram da je problem sveobuhvatan.

Hajde da vidimo šta je naš cilj. Mi uvek nešto kritikujemo, ali nikako neko nešto da predloži i da kaže: toliko novaca nama treba godišnje da naše visoko obrazovanje bude, recimo, po standardima EU

Malopre sam čuo jedan primer, koliko je uloženo za žičare, a koliko u obrazovanje. Hajde onda da vidimo koliko je možda uloženo u poljoprivredu, zdravstvo, nekako mi to para uši, mislim da nije uporedivo. Možemo da pričamo koliko je uloženo u visoko obrazovanje ili inače u obrazovanje u Srbiji, možda u Hrvatskoj, možda u Bosni, možda u državama u regionu. Hajde da vidimo šta je naš cilj. Mi uvek nešto kritikujemo, ali nikako neko nešto da predloži i da kaže: e, toliko novaca nama treba godišnje da naše visoko obrazovanje može da bude kao recimo u Hrvatskoj ili možda u Nemačkoj, ako nam je to cilj, a nadam se da jeste, da visoko obrazovanje imamo po standardima EU. Ali onda moramo da budemo realni pa da kažemo to je cilj, hajde da vidimo za koliko godina, pa da proporcionalno svake godine povećavamo. Ja onda kažem, slažem se da država radi ili ne radi dovoljno dobro, ali ja ipak mislim da svi oni koji primaju plate iz nekog budžeta, svi smo mi država, svi mi moramo da saradujemo.

Mi imamo ogroman problem, Srećko Šekeljić zna koliko puta sam ga prošle jeseni zvao kada je bilo autentično tumačenje, njega i Savez studenata, onda se pojave ovi iz Studentske unije, onda se pojavi neka studentska organizacija koja je registrovana da deluje na čitavoj teritoriji države, a u stvari oni nemaju svoje kancelarije na tri fakulteta. I onda imate konfuziju sami sa sobom i morate da pravite kompromise, onda imate isto tako konfuziju u razgovorima sa profesorima, gde dođe profesor sa skupštinske govornice, prošle nedelje, jedan profesor koji predaje na fakultetu u Kragujevcu, čovek iz SRS, koji kaže "neka tamo Bolonja, sad oni meni menjaju moj način rada, ja tako predajem dvadeset i nešto godina, sad oni menjaju moj način rada". Ja

slušam i ne verujem, čovek kritikuje nešto što je zakonska obaveza i on ne radi po onome kako kaže zakon da mora da se radi, on to ne sprovodi.

Da li postoji konsenzus među profesorima, da li oni žele da mi imamo visoko obrazovanje kao što je u državama EU? Ako imamo tu konsenzus, da li imamo konsenzus u nekim drugim delovima društva?

Izvinite, ali ja sam svoj deo posla u skupštini odradio onda kada je bilo to autentično tumačenje, ja sam uspeo da odbranim ono što nas vodi ka toj Bolonji, ka toj EU. Nije moj deo posla, ja prosto nemam ingerencije da jurim da se to sad sprovodi na svakom fakultetu, pa čak i na svakom predmetu, ja to ne mogu, ja nemam ingerencije, to je posao nekog drugog. Možda zato postoji ta izvršna vlast koja mora to da kontroliše, zato postoje ti rektorati, ti profesori. Ali prosto je nemoguće sve ovo odraditi ako ne postoji jedan konsenzus svakog od delova društva koji se bavi ovom temom. Kad imate profesora koji to razume i sprovodi ovaj program i želi da ga reši i imate profesora koji ne želi da razume problem i ne želi da ga reši.

Tako da prosto otvaram jedno pitanje: da li postoji konsenzus među profesorima, da li oni žele da mi imamo visoko obrazovanje kao što je u državama EU? Ako imamo tu konsenzus, da li imamo posle toga konsenzus u nekim drugim delovima društva? Onda ćemo jako brzo i jako lako rešiti problem. Gledao sam kako se prave budžeti, ja znam da mogu da se iz budžeta odvoje dosta veća sredstva za visoko obrazovanje, ali opet moramo da budemo realni u tim zahtevima i da ljudi budu zadovoljni i da kažemo da, ako je to za 2009, neka bude tako, ali nemojte da kažemo danas ovako i onda dođe mart 2009. i već počinju priče, nama je nedovoljno novca... Prosto to su neka pitanja o kojima mislim da moramo da razgovaramo.

(Miljan Ranđelović, predsednik omladine G17 plus i narodni poslanik)

Srećko Šekeljić: Autonomija univerziteta se pogrešno primenjuje pa se sredstva netransparentno troše

Ovde je pokrenuto dosta zanimljivih pitanja, ali pre svega meni je upalo u oči kada se postavljalo pitanje zašto bi se od državnih univerziteta očekivalo da poštuju drugačije standarde kada je u pitanju finansiranje od privatnih univerziteta.

Sasvim je u srži različit smisao postojanja privatnog od postojanja državnog univerziteta. Privatni univerzitet ima profit kao svoj osnovni cilj što postiže dobrim ugledom, dobrom vrstom usluge,

kvalitetnim nastavnim planovima i programima, boljoj mogućnosti zapošljavanja njihovih studenata kasnije, itd, dok država nije osnovala univerzitete da bi te ustanove sticale određenu vrstu profita, već da bi pomogla edukaciju i proizvodnju stručnog kadra koji će kasnije zapravo da donesu korist čitavom društvu.

S druge strane, tu postoji i pravo pojedinaca da se usavršavaju. Dakle u tom smislu što poreski obveznici dotiraju državne univerzitete, utoliko državni univerziteti ne mogu da se ponašaju tržišno, da na neki način traže jednak tretman kao privatni univerziteti. Ukoliko se to čini, onda mi možemo prosto da kažemo: država neka da studentima vaučer, recimo, od tih 85 plus 111 hiljada dinara, pa neka oni odluče gde će studirati, da li na državnom ili na nekom privatnom fakultetu, ukoliko tako gledamo.

Sasvim je u srži različit smisao postojanja privatnog od postojanja državnog univerziteta. Privatni univerzitet ima profit kao svoj osnovni cilj, državne univerzitete dotiraju poreski obveznici, utoliko državni univerziteti u tom smislu ne mogu da se ponašaju tržišno

Mislim da ne bi trebalo tako da gledamo, upravo zato i čudi jedna konkretna situacija, kada se izrađivao novi statut univerziteta u skladu sa novim zakonom, u skladu sa bolonjskim standardima, bogatiji fakulteti su imali različite zahteve od siromašnijih fakulteta i vi tu vidite da postoji raslojavanje i da postoji čak drugačije viđenje visokog obrazovanja među samim profesorima, odnosno na samom univerzitetu. Bogatiji univerziteti su davali sve od sebe da u statut univerziteta ne uđe odredba po kojoj bi se na Savetu univerziteta usvajao konsolidovan završni račun univerziteta, odnosno dali su sve od sebe da se ne dozvoli uvid u poslovanje fakulteta, gde bi se tačno znalo koji su prihodi i koje su vrste rashoda, itd, gde pritom sam univerzitet ne bi mogao da arbitrira u poslovanju već bi prosto imao uvid u poslovanje. U statut je ušla samo odrednica u kojoj se kaže da fakultet pribavlja samo informaciju, da kažem jednu sumornu informaciju kakvi problemi u poslovanju postoje.

Postavlja se pitanje zašto fakulteti ne žele da univerzitet, koji bi trebao da bude viša instanca, zna kako oni posluju. Pa to je zato što fakulteti pored budžetskih sredstava imaju dosta sredstava iz sopstvenog prihoda, projekata iz privrednih subjekata, projekata iz ministarstva, itd, pa i školarina, i u tom smislu se stvara jedan neravnotežan položaj profesora sa recimo Hemijskog fakulteta ili sa Fizičkog fakulteta i profesora sa nekog od bogatijih fakulteta.

Fakulteti pored budžetskih sredstava imaju dosta sredstava iz sopstvenog prihoda, pa se u tom smislu stvara neravnotežan položaj profesora sa siromašnijih u odnosu na bogatije fakultete

I samo bih postavio jednu stvar kada su u pitanju kriterijumi za utvrđivanje školarine. Pre nekoliko godina, nakon uredbe iz 2002. godine, fakulteti su postavili svoje prve velike školarine, bez transparentnih kriterijuma. Studenti tada nisu znali koji su kriterijumi za utvrđivanje tih školarina i te školarine su iz godine u godinu rasle za stopu inflacije plus 10-20% svake godine, zavisi kako je koji senat, odnosno naučnonastavno veće, kako je ko odluku uspeo da donese bez preteranog protivljenja studenata. Tako da su u jednom određenom trenutku školarine došle na ovaj nivo, a u međuvremenu se tražio način opravdavanja tih školarina. Nisu postojali kriterijumi

na čijoj osnovi su formirane školarine, nego smo se zatekli sa školarinama koje smo kasnije pokušali da opravdamo. Dobro, ali država hoće i treba da izdvoji 200.000, možda manje, za školarine, a prosek školarine je 80.000, to znači, dovodi se zapravo ta paralela, ako država izdvaja 200.000, da bi fakultet trebalo isto toliko da traži od studenata. Ali zapravo logika kaže da što država više izdvaja, to fakultet treba manje da traži, a ne obratno. U svakom slučaju, uglavnom se pominje argument da to što država treba da izdvoji 200.000 dinara da je to realna cena školovanja. To nije realna cena školovanja.

Tržišni princip nadjačava sve druge principe. To znači da fakultet može da formira svoju cenu školarine potpuno slobodno i autonomno na osnovu ponude i potražnje na tržištu znanja, dolazi do viška zarade, zarada se poput nekakvih dividendi onda deli zaposlenima. Međutim, zaposleni nisu akcionari, to nije akcionarsko društvo, vlasnik univerziteta i fakulteta nisu zaposleni, vlasnik je država

Takođe u jednom od kriterijuma u prošloj godini, evo baš profesor Medojević je bio dao predlog kriterijuma ili zaboravio sam kako se zvao dokument, ja mislim da je to prošle i preprošle godine bilo na Savetu univerziteta, u kome se takođe kao jedan od principa za formiranje školarina uvodi tržišni princip. Tržišni princip nadjačava sve druge principe. Ko ima tržišni princip, mi druge principe bacamo u senku. To znači da fakultet može da formira svoju cenu školarine potpuno slobodno i autonomno na osnovu ponude i potražnje na tržištu znanja i onda mi imamo tržište znanja, ljude koji žele da budu obučeni, imamo pružanje usluga, ponudu i potražnju, fakultet naplaćuje to, dolazi do viška zarade, zarada se poput nekakvih dividendi onda deli zaposlenima. Međutim, zaposleni nisu akcionari, to nije akcionarsko društvo, vlasnik univerziteta i fakulteta nisu zaposleni, vlasnik je država, većinski vlasnik je država. Nevolja je u tome što dvotrećinsku većinu u organima upravljanja ne čini država, nego čine profesori i to je zapravo brana autonomije univerziteta. Međutim ta autonomija se sada ovde pogrešno primenjuje, sada kada ne postoje pritisci na program, nego kada postoje pritisci u transparentnom trošenju sredstava.

I samo bih zaključio sa nekoliko konkretnih stvari. Ja nisam video da je univerzitet učinio nešto da pokuša da reši ovaj problem sa resursima kojima rasplaže. OK, ako država ne ulaže u taj program, ako država nije obezbedila nekakvu vrstu garancijskog fonda kojim bi osigurala kredite recimo kod komercijalnih banaka, način na koji su na primer stambeni krediti rešeni, zašto država ne napravi garancijski fond i da studenti pod povoljnim uslovima mogu da uzmu kredit sa odgovarajućim grejs periodom otplate, tako da kada završe fakultet, pod uslovom da ga završe na vreme, mogu čim se zaposle da krenu na jedan pristojan i civilizovan način da to i otplaćuju. Ali to je stvar države.

Zašto univerzitet nije pokušao da inicira saradnju sa privredom, pa da imamo što više velikih privrednih subjekata koji bi stipendirali studente?

Međutim, zašto univerzitet nije pokušao da inicira saradnju sa privredom, pa da imamo što više velikih privrednih subjekata koji bi stipendirali studente, to uglavnom dolazi od određenih privrednih subjekata. A zašto se ne napravi jedna šira inicijativa da se omogući ta vrsta

stipendiranja, zašto se ne pokuša određena racionalizacija dok se ne reši pitanje školarina, dok se ne uvede besplatno obrazovanje koje bi u principu trebalo da bude takvo na državnim univerzitetima? Zašto mi nemamo službu koja će pomagati studentima da recimo imaju par tajm poslove kao na Zapadu. Na Zapadu u univerzitetskim službama studenti dobijaju te poslove, a ovde nam čak i raspored predavanja to ne dozvoljava jer često imamo pauze po sat-dva između predavanja, pa studenti provedu čitav dan na fakultetu da bi proveli zapravo četiri sata na predavanju.

(Srećko Šekeljić, Pokret Evropa nema alternativu)

Ljubiša Rajić: Mi stalno koristimo termin država i ja bih molio da ga ne koristimo, to je nebulozan pojam. Budžet donose republička, gradska i opštinske vlade. U Srbiji po istraživanju Mladena Lazića, ta politička elita je negde oko dve stotine ljudi. Da dodamo još dve stotine elite na univerzitetima, maksimum četiri stotine ljudi u Srbiji odlučuje o školarinama, finansiranju i bilo čemu.

I da ne pričamo o neodređenoj državi Srbiji nego o vladi koja predlaže i donosi odluku. Dakle maksimum četiri stotine ljudi u Srbiji odlučuje koliko ćemo mi imati para za nauku, nastavu, školarine i sve ostalo i njima se treba obratiti, a ne portiru Ministarstva prosvete.

Ljiljana Radulović: Ekonomski problemi društva ne mogu se rešiti na nivou visokog obrazovanja

Zamolila bih da se od strane diskutanata dobro uzmu u obzir podaci koje je prorektor Medojević rekao. Ako uzmemo to u obzir, moje mišljenje je da ovu temu "Visina školarina: Da li je naše visoko obrazovanje jednako dostupno mladima u Srbiji?", ako je simplifikujemo i malo obrnemo stvar možemo reći: Da li fakulteti treba da se odreknu bilo kakve školarine kako bi visoko obrazovanje bilo dostupno svakome?

Visina školarine je pitanje ekonomske i socijalne politike

Visoko obrazovanje je još uvek veoma dostupno u našoj sredini, to je moje mišljenje i o tome mogu da kažem par reči kojima bih to potkrepila. Ja mislim da mi treba da se bavimo ovde jednim drugim pitanjem, uvodničar je malo, po mom mišljenju, obrnuo tezu, pa umesto da govori o dostupnosti kvaliteta obrazovanja, a da pitanje visine školarine ne stavlja u kontekst vezan za visokoškolske ustanove, nego visina školarine, dostupnost, da se posmatra s obzirom

na socijalne razlike. To je pitanje ekonomske i socijalne politike.

Visoko obrazovanje treba da se bavi kvalitetom studijskih programa

Visoko obrazovanje treba da se bavi kvalitetom studijskih programa i da insistira i pritiska da vlada preko Ministarstva prosvete obezbedi sredstva kojima će moći da ostvari kvalitetan studijski program na svim nivoima studiranja. Zašto je to važno? To je važno zbog toga što naš cilj, kao fakulteta i univerziteta u Bolonjskom procesu, jeste mobilnost. Mobilnost podrazumeva da smo sa našim programima kompatibilni programima ostalih univerziteta koji su u Bolonjskom procesu.

Dalje, kvalitet studijskih programa je jedino što nam obezbeđuje da naše diplome jednog dana budu verifikovane i ekvivalentne sa diplomama drugih univerziteta i u našoj okolini i šire, da tako kažem, u ostalim zapadnoevropskim zemljama.

Univerzitet ne sme da se bavi pitanjima saniranja ekonomske situacije jednog broja mladih ljudi

Moje mišljenje je da univerzitet ne sme nikako da se bavi pitanjima saniranja ekonomske situacije jednog broja mladih ljudi. On treba da bude osetljiv na to pitanje. Državni univerzitet jeste osetljiv na to pitanje, školarine, sem izuzetaka, nisu ni blizu školarina koje postoje na privatnim fakultetima. Dalje, te školarine su niže od cene, kako je lepo prorektor Medojević rekao, koju država plaća fakultetu.

Sada hoću da spustim ovo moje izlaganje na sasvim konkretan nivo i posebno da se obratim mladom kolegi za koga mislim da duboko ne poznaje situaciju na Beogradskom univerzitetu, po svim onim pitanjima za koje je smatrao da je kompetentan da nam danas ovde ponešto kaže.

Prvo, mladi kolega bi mogao da zna kada je reč o tome na šta se troše sredstva koje se dobijaju od školarina, da je to veoma transparentno, svi fakulteti su u obavezi kroz svoj završni račun da po svim stavkama iznesu na šta su se sredstva koristila. Ja ću reći vezano za Pravni fakultet, podaci koji su dostupni svima unazad nekoliko godina su sledeći: Pravni fakultet je više sredstava potrošio na putovanja studenata nego na putovanja svojih nastavnika.

Nije tačno da se ne zna gde idu sredstva od školarina, to je veoma transparentno, svi fakulteti su u obavezi da iznesu svoj završni račun, to je zakonska obaveza

A sad ću vam reći još nešto što prorektor nije istakao, a mislim da je trebalo da kaže, mi smo sada u transformaciji koja se odnosi i veoma, da kažem pogađa, mada nije pravi izraz ali ne mogu da se setim drugoga, nastavno osoblje na Beogradskom univerzitetu. Da biste bili izabrani u više zvanje vi morate da objavljujete radove u inostranstvu, da idete na konferencije, itd. To traži određena sredstva. Ko ta sredstva treba da obezbedi? Sigurno ne studenti preko njihove školarine. Ta sredstva se na Pravnom fakultetu obezbeđuju putem niza specijalističkih kurseva i ostalih kurseva koji se održavaju na Pravnom fakultetu, raznih drugih oblika, da tako kažem, onoga što ide van redovnih tokova nastave u koju su uključeni studenti. Prema tome, to je jedan

deo moje kritike na izlaganje mladoga kolege. Nije tačno da se ne zna gde idu ta sredstva, veoma se dobro zna na pojedinim fakultetima kako se sredstva troše, i mora da se zna, to je zakonska obaveza, a ne dobra volja dekana ili uprave.

Ako se pogleda kako izgledaju pojedini fakulteti, ja ću sada s ponosom reći posebno Pravni fakultet u infrastrukturu jako puno ulaže. Šta je ono što je vezano za podizanje studentskog standarda na Pravnom fakultetu? Mi se trudimo da u velikoj meri izađemo u susret studentima sa posebnim potrebama, kako slepima i slabovidima, tako i onima koji imaju problem kretanja. Trudimo se da animiramo sponzore koji će participirati u delu sredstava kako bi naši studenti mogli da učestvuju na svetskim takmičenjima odakle donose izvanredne rezultate. Sredstva idu na sportske aktivnosti studenata, sredstva idu na organizovanje besedništva, na organizovanje niza aktivnosti. Naš fakultet je, a i ostali fakulteti, dobro sam upoznata preko svojih kolega, to su organizmi koji su živi i koji se trude da prevaziđu i da se izdignu iznad ove sredine koja je u mnogo čemu, kako da kažem, ispod nivoa koji fakulteti drže u veoma teškim ekonomskim i drugim uslovima. To je jedna stvar.

Zašto se ne postavi pitanje šta je to što studenti koriste od onoga što im se pruža i koliki broj studenata zaista koristi sve mogućnosti koje pojedini fakulteti pružaju?

Moram samo kratko još jedno pitanje ovde da probam da elaboriram. Zašto mladi kolega ne postavi pitanje šta je to što studenti koriste od onoga što im se pruža i koliki broj studenata zaista koristi sve mogućnosti koje pojedini fakulteti, odnosno njihovo nastavno osoblje se trudi da im organizuje i pruži. Studenti na budžetu kod nas imaju ravnopravan tretman kada je reč o svim oblicima nastave. Mi počnemo drugu smenu upravo da bismo im pružili priliku, onima koji rade, i ne možemo naravno sve u jednoj smeni, predavanja, vežbi i drugih oblika nastave, to traje mesec dana, posle mesec dana nikoga nema.

Pravni fakultet je uveo od pre nekoliko godina mentorski sistem, svi brućoši, otprilike po 15-20 njih dobijaju profesora asistenta mentora. Dakle ja imam svojih 18 brućoša, oni mogu za sve što su im problemi na fakultetu da se obrate svome mentoru, da bismo upravo izbegli da ih maltretira neko na šalteru, itd, da bismo im olakšali da te prve korake što bezbolnije učine i da što brže uđu u proces nastave i pripremanja svojih ispitnih obaveza, jer ovaj sistem melje, ovaj sistem ne daje predah studentima. Prvi semestar - ispitni rok, drugi semestar - ispitni rok.

Hajde da govorimo malo više o tome koliki je procenat nezainteresovanosti studenata čiji roditelji velike pare odvajaju da bi im platili studije

Dakle na reformi se učinilo mnogo, na različitim oblicima nastave. Master studije, molim vas, diskusija po sredstvima javnog informisanja je pokazala duboko nepoznavanje dela medija, moj rođeni brat je novinar, dakle volim profesiju i volim novinare i imam jedan poseban emotivni odnos, sa takvim neznanjem se govori, npr. da Pravni fakultet uzima pare, Pravni fakultet ne raspisuje konkurs za master studije, konkurs raspisuje Ministarstvo prosvete, Pravni fakultet je zbog toga na otvaranju master studija rekao: svi oni koji su se upisali, a ne žele da nastave jer smatraju da su uludo dali pare ili da im je neko oteo pare, mogu svoje pare da povuku. Niko to

nije uradio, naše master studije traju, vrlo su dobro posećene. Dakle i tu se nekako ne gleda prava suština stvari, ne ide se za pravim podacima, nego se stvar diže na nivo senzacije. Spustimo stvari sa nivoa senzacije, govorimo malo više, naročito mladi ljudi, o tome koliki je procenat nezainteresovanosti studenata čiji roditelji velike pare odvajaju da bi im platili studije, nezainteresovanost jer se ne uključuju u elementarne, a zatim i u neke druge oblike nastave i aktivnosti koje se pružaju na fakultetu.

Dostupnost visokom obrazovanju ne može da bude samo zahvaljujući naporu na univerzitetu, taj proces treba da krene mnogo ranije, fokus treba staviti na osnovno i srednje obrazovanje

Mi se spremamo da organizujemo i studiranje na daljinu upravo da bismo im smanjili troškove, olakšali studiranje, pružili veći stepen dostupnosti studiranja. To podrazumeva neka znanja koja naši studenti nemaju. Zašto? Zato što nije visoko obrazovanje neka izdvojena celina, ona je organski povezana sa osnovnim i srednjim obrazovanjem. Dostupnost visokom obrazovanju u onom pravom i suštinskom smislu da neko stekne znanje koje će ga kvalifikovati da dalje obavlja određene poslove, ne može dostupnost da bude samo zahvaljujući naporu na univerzitetu, odnosno profesora i saradnika na fakultetu. Taj proces treba da krene mnogo ranije, fokus treba staviti na osnovno i srednje obrazovanje.

Ja ću reći još jednu stvar za koju mislim da je zaista veoma važna, a to je da se na nivou visokog obrazovanja ne mogu razrešiti ekonomski problemi jednog društva u teškom periodu tranzicije. Visoko obrazovanje je deo tog sistema koji trpi teškoće. Visoko obrazovanje baš zato što ima potencijal u svom nastavnom osoblju, svojim profesorima, koji su elita društva, uspeva da u ovim teškim tranzicionim procesima drži nivo obrazovanja na mnogim fakultetima, na nivou koji omogućava da ga još uvek stavljaju u red prestižnih evropskih, pa i šire, nekih drugih fakulteta. Izvinite na dužini izlaganja, ali nekako me je ponela diskusija. Hvala.

(Ljiljana Radulović, prodekan za nastavu Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu)

Srećko Šekeljić: Pošto je pomenuta moja kompetentnost, ja sam u svojstvu mladog kolege pisao Zakon o visokom obrazovanju i bio sam član komisije koja je pisala statut Univerziteta, doduše i Filozofskog fakulteta, i odgovorno tvrdim da se predstavnik Pravnog fakulteta zalagao za to da se na Univerzitetu ne usvoji konsolidovani završni račun Univerziteta, odnosno da se zadrži parcijalnost Univerziteta, tj. da se autonomija Univerziteta praktikuje kao autonomija fakulteta i to kao finansijska autonomija fakulteta.

A što se tiče toga šta studenti dobijaju, studenti treba da se pitaju šta dobijaju na fakultetima. Na Pravnom fakultetu je opštepoznato da postoje stotine hiljada studenata koji prosto ne mogu da dođu do svojih profesora blagovremeno i znam da nije postojala mogućnost za vraćanje novca za one koji su upisali master studije. Imam kolege i koleginice koji su želeli to da urade nakon što je doneto autentično tumačenje Zakona o visokom obrazovanju, ali prosto to nisu uspeali da urade. Takođe, nastava je takva da prosto nema svrhe pohađati je.

Nataša Vučković: *Da pokušamo da govorimo o tome da li je naš sistem socijalno osetljiv*

Ja bih samo htela da iskoristim privilegiju, kao predstavnik organizatora, da istaknem sledeće: nije naša intencija bila da pozivanjem na ovu debatu na bilo koji način dovodimo u konflikt studente, odnosno mlade ljude, i univerzitet i fakultete.

Ideja je da zapravo razgovaramo o tome koji su mogući mehanizmi, naravno ne samo kroz fakultet i univerzitet, da vodimo računa više o tome na koji način je visoko obrazovanje dostupno mladim ljudima, jer mislim da ćemo se svi složiti, a i istraživanje koje je Martina predstavila govori u prilog tome da je velika neravnopravnost, zapravo, onih mladih ljudi koji dolaze u Beograd, koji nemaju iste resurse koje imaju beogradski studenti, to svi znamo iz našeg iskustva, kao nekadašnji, današnji studenti, itd.

Znamo da univerzitet i fakulteti nisu mesta gde se vodi računa o ekonomskoj i socijalnoj politici, ali mi na neki način moramo dovesti u vezu različite strategije koje se danas u velikom broju, možda većem nego što treba, donose u ovom društvu i državi. Govorim o strategiji za smanjenje siromaštva, govorim o strategiji za mlade, itd. U svim tim strategijama se negde spomene i ravnomernost regionalnog razvoja i svi oni elementi koji treba da doprinesu većoj ravnomernosti, jer je to uočeno kao jedna od smetnji za ravnomerni razvoj u Srbiji.

Pristupnost i dostupnost obrazovanja je jedna od tih tema, dakle moja intervencija samo ide za tim da pokušamo da govorimo o onome što je i Martina predstavila kao jedan od problema, a to je - da li je naš sistem socijalno osetljiv i koji su mogući potencijalni predlozi za poboljšanje stanja u toj oblasti.

Momir Đekić: Društvo ne bi smelo da se ponosi, posebno profesori, urađenim po pitanju Bolonjske deklaracije

Ja bih prvo se osvrnuo na ono što je gospođica Vukasović u svom istraživanju rekla. Pri tom moram reći da je zaista izuzetno istraživanje pre svega zato što smo prvi put imali kao javnost priliku da vidimo neke podatke koji nisu baš prijatni za oko a ni za uho: 45% odustajanja - izuzetan podatak, iako ga prati podatak o tome da 40% generacije, ako sam dobro

razumeo, upisuje visoke škole ili fakultete, pa je kolega, čini mi se iz G17 plus, rekao da on misli da je to loše, da ne treba da bude toliki procenat populacije visoko obrazovan.

Ja opet podsećam, čini mi se da je i gospođica Vukasović to istakla, da recimo u Danskoj, jedan veoma visok procenat ljudi završava fakultete. Imam tu čast da poznajem gospodina koji je bio danski ambasador ovde kod nas, gospodin Osana, koji mi je više puta istakao neke detalje vezane za razvoj društva u Danskoj i za visoko obrazovanje.

Meni se jako svidelo to što tamo ljudi koji završe visoko obrazovanje rade i na nižim i na višim, i na manje elitnim i na više elitnim poslovima. Tako da ne postoji kao kod nas prosto nekakva predrasuda da ljudi koji ne završe fakultet ne mogu da rade na višim poslovima. Pri tom to "viši" koristim u apsolutno apstraktnom smislu.

Dalje, što se tiče sopstvenih prihoda fakulteta koji su ovde više puta pomenuti, razne administrativne takse i pitanje dostupnosti studentima, ako pogledamo da postoji velika razlika između fakulteta na Beogradskom univerzitetu, recimo, pomenimo samo broj ispitnih rokova. Neki fakulteti imaju pet rokova koje zakon propisuje. Neki fakulteti imaju recimo 7, 8, 9, 10. Ako imate para možete da polažete koliko god hoćete puta na nekim fakultetima. Ja znam da to nije lepo čuti, ali profesore Medojeviću, otiđite na Medicinski fakultet i pitajte studente koliko puta mogu da polažu ispit u toku godinu dana. A onda ćete videti i razlog zašto na tom istom Medicinskom fakultetu imate prosek ocena koji je preko 8 a na recimo građevinskom izuzetno nizak - 7,70 i nešto. To su takođe dve bitne razlike, premda su razlike između tehničkih fakulteta i drugih fakulteta velike.

Dolazim sa Elektrotehničkog fakulteta, odmah da vam kažem, mi čak nemamo ni zgradu koja može da potkrepi naše potrebe, polažemo ispite na drugim ustanovama, nemamo čitaonicu, nemamo biblioteku...

Ja dolazim sa Elektrotehničkog fakulteta, odmah da vam kažem svima ovde, mi čak nemamo ni zgradu koja može da potkrepi naše potrebe. Mi smo fakultet od 3.500 studenata koji svoje ispite polažu na Mašinskom, na Tehnološkom, na Pravnom, na Višoj poslovnoj i drugim ustanovama, zbog toga što nemamo zgradu. Moj fakultet nema čitaonicu, moj fakultet nema biblioteku, tj. ima biblioteku sa dva stola na kojima ne mogu da stanu ni četiri studenta. To su sve stvari koje bi trebalo da ulaze u akreditaciju visokoškolskih ustanova, koje bi trebalo da nam garantuju kvalitet jer ako pričamo o visokom školstvu čini mi se, i to je profesorka sa Pravnog fakulteta lepo rekla, da zaboravljamo kvalitet.

Ja mislim da društvo ne bi smelo da se ponosi, posebno profesori, urađenom po pitanju Bolonjske deklaracije, odnosno naše tranzicije ka tome. Ja znam da smo svi novi igrači u ovome i da je potrebno užasno mnogo vremena da se dostigne jedno staciono stanje koje mi možemo da proglasimo i da kažemo "aha, sad smo mi potpuno kompatibilni". I po pitanju ulaganja finansijskih sredstava u fakultet ali i po pitanju kvaliteta jer samo kvalitet zaista garantuje da ćemo imati društvo koje je prosperitetno.

Moramo da shvatimo da je obrazovanje kao i svaka druga usluga nešto što košta

E sada, kvalitet košta. Ja ću jedan prost primer ovde navesti na koji mislim treba svi da se uputimo a to je: uzmimo na primer da imate potrebe da u svom stanu uradite neke građevinske radove. Vi možete da unajmite majstora preko oglasa i da platite 40 evra za neki rad a možete da unajmite firmu koju ćete da platite 150 evra za taj isti rad. I sad neko kaže - pa pogledajte, 40, 150, to je velika razlika. Tačno, ali ova firma koja vam traži 150, daje vam garanciju na taj rad, nudi vam različitu vrstu podrške i tako dalje. Moramo da shvatimo da je obrazovanje kao i svaka druga usluga nešto što košta. Lepo je da mi pričamo o nekim utopijskim vrednostima, da mi možemo da imamo besplatno obrazovanje, ali da bismo to postigli mi moramo da budemo bogato društvo i to finansijski bogato društvo, što ima samo po sebi užasan broj preduslova.

Zamolio bih političare da malo razmisle o tome koliko je administracija i birokratija zapravo kriva za sve što nam se dešava

Izvinjavam se unapred što ja malo postavljam stvari tehnički, dolazim sa tehničkog fakulteta, pa stvari gledam sistemski. Hajde da pogledamo za početak ulaz u sistem. Ulaz u sistem su finansije koje su potrebne prosto da se taj sistem održava, premda ja zaista mislim da mi grešimo svi zajedno što retroaktivno ne sagledavamo performanse našeg sistema nego kažemo samo - hajde da pređemo u sledeće staciono stanje, biće bolje sutra, država obećava pare. Država duguje ogromne pare. Kada kažem država, izvinjavam se što koristim taj izraz, profesor me već lepo ispravio, mi treba da pogledamo u političare, i ovom prilikom bih molio političare koji sede ovde da malo razmisle o tome koliko je administracija i birokratija zapravo kriva za sve što nam se dešava.

Napomenuću razlike. Da biste vi kao student dobili kredit ili stipendiju potrebno je da priložite podatke o tome koliko vaši roditelji zarađuju. Ako biste sproveli nekakvu anketu među studentima pa ih pitate šta misle kakvi studenti dobijaju stipendije i kredite, pored toga što je jedan od parametara njihov prosek, videćete da mnogi na tim listama imaju prosek primanja nula. Mnogi, čiji roditelji imaju privatne biznise i mogu da izdaju potvrde, koje su svakakve, o tome kako oni imaju nula prosek primanja u toku šest meseci ili godinu dana i ti ljudi onda dobijaju stipendiju i tada imamo jednu potpunu neravnopravnost.

Mislim da je intencija ovog društva da održava postojeći sistem loša i da bi trebalo, pre svega, da kažemo šta je potrebno ovoj državi od zanimanja, koliko tih zanimanja je potrebno i da racionalizujemo troškove

Studenti mogu biti različitih sposobnosti, imaju različite proseke, premda kada kažete prosek 8,5 - on na Beogradskom univerzitetu ne znači ništa zbog toga što imate prosek na medicini, imate prosek na građevini. Prosto mi trenutno nemamo način u ovakvoj ispostavi sistema da baždarimo naš sistem i da kažemo: ovo su njegove performanse. Mislim da je intencija ovog društva da održava taj sistem loša i da bi trebalo da se podelimo pre svega i da kažemo šta je potrebno ovoj državi od zanimanja, koliko tih zanimanja je potrebno i da racionalizujemo troškove. Ako treba da zatvorimo univerzitete, neće mnogo ljudi ostati bez posla. Znamo da je

prosto skup profesora koji rade na univerzitetima u Srbiji konačan, odnosno da se oni dele između više univerziteta. Ako ukupnimo univerzitete da bismo racionalizovali troškove, a te univerzitete podelimo kao što je to na Zapadu na srodne univerzitete, pa otvorimo, recimo, tehnički univerzitet pa ga podelimo na dipartment za elektroniku, dipartment za mašinstvo i tako dalje u okviru jedne grupacije, tada ćemo imati mnogo bolje razumevanje jer onda se neće desiti da imate fakultet koji za svoju uslugu naplaćuje školarinu od 50.000 i fakultet od 240.000.

Ja sam siguran da su troškovi Arhitektonskog fakulteta visoki ali isto tako čuo sam na senatu čiji sam član, da recimo Hemijski fakultet, ako se ne varam, profesor Medojević je više puta pomenuo da hemikalije na Hemijskom fakultetu koštaju takođe puno a da ne može biti velika školarina upravo zbog tog tržišnog principa da se mali broj ljudi prijavljuje na Hemijski fakultet. Ja vas pitam koliko se para može zaraditi od hemijske industrije, koliko Srbija ima razvijenu hemijsku industriju, kako mi treba da postavimo sistem da mlade ljude usmerimo jer kada vi završavate srednju školu bez obzira da li je u pitanju gimnazija, ako je gimnazija vi znate da ćete ići na fakultet i to većina će otići na fakultete društveno-humanističke grupacije. Ako ste završili srednje stručne škole otići ćete na srodne fakultete. Da li mi možemo kao društvo da se dogovorimo i da kažemo: ovo je ono što naša država može da radi? Ako je to poljoprivreda, ako su to usluge, da na taj način usmerimo društvo i da kažemo - ovde treba studenti da idu, da im preporučimo i da na taj način ulažemo novac kako bismo za 10, 20, 50 godina imali prosperitetno društvo koje će uložiti 7,8% BDP-a. Hvala.

(Momir Đekić, Studentski parlament Univerziteta u Beogradu)

Mirjana Arsić: Kriterijumi za mlade moraju biti jedinstveni

Dolazim iz Sektora za omladinu Ministarstva omladine i sporta i jasno je da smo danas ovde prisutni, odnosno ja kao predstavnik ministarstva, s obzirom da je prioritet ministarstva poboljšanje kvaliteta života mladih.

Takođe, Nacionalna strategija za mlade je pomenuta nekoliko puta, ona je doneta 9. maja 2008. godine i svakako da se jedan deo strategije upravo odnosi na obrazovanje. Međutim, ono što moram pomenuti nije samo formalno obrazovanje i visoko obrazovanje, već i neformalno obrazovanje.

U svakom slučaju, ono što je pre svega ovde značajno za nas i ono što sam ja u stvari želela da kažem, jesu brojna pomenuta pitanja, jeste da se apsolutno slažem sa prethodnim govornikom

da je potrebno sistemski urediti neke stvari, ali se tu ne slažem kada gledamo npr. kriterijume, da se različiti kriterijumi prave za različite fakultete. Jasno je da su neki fakulteti možda teži ili neki lakši, ali kriterijumi za mlade moraju biti jedinstveni, jer mi ne možemo da pravimo za određene stvari, za stipendije i neke druge stvari različite kriterijume.

I u tu svrhu ono što sam želela pre svega sa vama da podelim danas ovde je da je Ministarstvo omladine i sporta dobilo nadležnost i nad Fondom za mlade talente. Fond je bio ranije osnovan od vlade, ali postojali su određeni problemi u funkcionisanju, na to se ne bih dalje osvrnula, već ono što želim da kažem je da će Ministarstvo omladine i sporta pružiti podršku ili servisirati ovaj fond u narednom periodu i ministar omladine i sporta će biti i na čelu ili upravnog odbora ili tela koje će voditi sam fond.

Predložićemo povećanje broja mladih koji će biti u mogućnosti da apliciraju za stipendije u zemljama EU, sa 100 na 500 stipendija

Ono što je takođe značajno jeste da ćemo mi predložiti novu odluku za formiranje tog fonda i ona će malo promeniti funkcionisanje, ali i promeniti neke stvari koje su bitne za ovu temu odnosno obrazovanje, dakle broj mladih koji će biti u mogućnosti da apliciraju za stipendije u zemljama EU povećati sa 100 na 500 stipendija, povećati broj mladih koji će biti u mogućnosti da apliciraju za stručnu praksu koja je takođe neophodna. Možda je to pitanje koje se ovde nije dotaklo s obzirom da je ova tema jako široka, postoje brojna pitanja koja nismo otvorili, koja su npr. povezana sa kvalitetom, koliko mladi teorijski poseduju znanja, a koliko da kažemo na praktičnom radu mogu primeniti. I ono što je takođe nekoliko puta samo dotaknuto jeste upravo taj odnos obrazovanja i zapošljavanja, odnosno potreba tržišta rada i potreba koje nama obrazovanje pruža.

Zarad povećanja učešća mladih u procesima odlučivanja koji se njih tiču u upravnom odboru Fonda za mlade sedeće i predstavnici studentskih organizacija

Ono što je takođe ideja jeste da u ovom upravnom odboru zarad povećanja učešća mladih u procesima odlučivanja koji se njih tiču neće sedeti samo predstavnici obrazovanja, ministarstva, itd, već je predlog da tu sede i predstavnici studentskih organizacija. Mi smo pre svega mislili da to bude Studentska unija Srbije, s obzirom da je to neka vrsta krovne organizacije, jer opet pokušavamo da na sistemski način uključimo predstavnike mladih. S obzirom da postoji krovna organizacija kao takva, jedinstvena, smatramo da je to način.

Takođe bih se vratila na ono što je rekla gospođa Vučković, da treba da predložimo neke mehanizme, ovo je možda jedan mali deo jer se opet odnosi na ono što je profesor rekao na početku, a to je da treba da se usredsredimo na najtalentovanije i najsiromašnije, ovo jeste samo jedan deo, odnosno usredsređivanje na najtalentovanije s obzirom da je fond za mlade talente. Time bih završila.

(Mirjana Arsić, Sektor za omladinu Ministarstva omladine i sporta)

Marija Bogdanović: Pitanje školarina mora da se raspravlja u sklopu šireg sistema, a ne parcijalno

Zahvaljujem se na pozivu, ja ću pokušati da budem konkretna, mada će to ići na neke globalne predloge i neke uvide za koje se meni čini da prosto treba da imamo ovde u vidu.

Prvo, smatram da je ovaj razgovor malo kasno organizovan, odnosno kasno za ovu školsku godinu, ali pošto ja nisam ni za kakva parcijalna rešenja, niti ova koja se sada *ad hoc* predlažu, ja mislim da bi uopšte trebalo temeljnije prići razgovoru i pripremama za njih, ovo što je koleginica Martina već učinila i kolega je dao neke ideje, mislim da ovakvi razgovori treba da budu temeljno pripremljeni.

Ovaj razgovor danas je počeo citiranjem stava premijera da vlada prepoznaje u stvari potrebu za visokim stručnjacima i da su oni uslov napredovanja društva. Ja bih rekla da je lepo da se on toga setio, ali mi iz godine u godinu imamo sve lošije ministre za obrazovanje, jer to je sektor koga niko ne želi da se prihvati.

Iz godine u godinu imamo sve lošije ministre za obrazovanje, jer to je sektor koga niko ne želi da se prihvati

Šta će biti sa novim ministrom ja neću da govorim unapred, ali nisam optimista da će se nakon osam godina, ja intenzivno pratim funkcionisanje ministarstva za obrazovanje, da ćemo dobiti sada nešto mnogo bolje njegovo funkcionisanje. Sećam prve četiri godine od 2000. do 2004. Univerzitet je bio neprekidno u javnosti i sa svojim akcijama i željom da se nešto uradi, što od strane ministarstva, što od strane univerziteta, makar i što je izgledalo da smo mi stalno u nekim sporovima, ali ti sporovi su na neki način donosili neke ideje, i mi smo stalno vukli napred, mi smo bili u javnosti, neprekidno smo predočavali probleme koje univerzitet ima. I ovo što je kolega Medojević malopre rekao, tada je rađena i ta uredba o finansiranju univerziteta, što se ona ne poštuje, to je opet sada stvar ponašanja vlade, odnosno ministara koji su dolazili iza one prve garniture ministara.

Mi treba da napravimo jedan ozbiljan potez, da napravimo razvojni plan visokog obrazovanja u skladu sa procenama potreba ovog društva, da ne čekamo ministarstvo, nećemo ga, verujte, dočekati

Dakle obrazovanje nije nešto što privlači i jednu jedinu partiju i jednog jedinog ministra, tako da ovo prisećanje premijera da smo mi zaista jako značajni bojim se da ne ostane na tim rečima. S obzirom da ipak Demokratska stranka sada preuzima ovu akciju i ovu vrstu razgovora i ono što smo ovde čuli, ja smatram da treba da napravimo jedan ozbiljan potez, da napravimo razvojni plan visokog obrazovanja, da ne čekamo ministarstvo, nećemo ga, verujte, dočekati. Dakle da napravimo taj razvojni plan obrazovanja u skladu sa procenama potreba ovog društva. Da to rade ljudi koji se zaista dobro razumeju i u ono što se smatra potrebama društva i na koji način univerzitet odnosno obrazovanje može da odgovori na te potrebe.

Verovatno da nam vlada i njene sitne pare koje izdvaja za visoko obrazovanje ne bi ni bili potrebni kada bi imovina univerziteta bila do kraja vraćena

U jedan takav plan svakako treba da uđe i insistiranje na vraćanju imovine univerzitetu, koja je ogromna i verovatno da nama vlada i njene sitne pare koje izdvaja za visoko obrazovanje ne bi ni bili potrebni kada bismo svoju imovinu do kraja dobili. To je nešto na čemu mislim da treba insistirati i neka ta ideja potekne odavde, da ta strategija razvoja visokog obrazovanja sa stanovišta potreba društva potekne odavde i da se napravi jedan solidan plan, da ne idemo na parcijalne odluke, da sada govorimo kako smanjiti školarine, kako poboljšati položaj studenata, itd. To su sve neka parcijalna rešenja trenutno.

Pritom želim da napomenem, ja sam uvek bila od onih nastavnika koji su smatrali da školarine ne odgovaraju mogućnostima naših porodica. Ako je današnji prosek plata oko 29.000 dinara, ja vas pitam kako će jedna porodica da izdvoji 150.000 dinara ili 250.000 da školuje svoju decu. To je pitanje koje mora u sklopu jednog šireg sistema da se raspravlja, a ne da ovako na parcijalni način o tome govorimo.

Drugo što bih htela da kažem jeste da je ovde pomenuto da se mnoga sredstva izdvajaju za neke aktivnosti društva koje su takođe potrebne društvu u oblasti ili kulture ili sporta ili nekih drugih, ali da univerzitet opet ostaje stalno na margini. Da se sanira, ja se sećam toga, već godinama slušam, saniranje zgrade Hemijskog fakulteta, Univerziteta umetnosti, itd, to su stare priče, prokišnjava krov na Filozofskom fakultetu, uništavaju se biblioteke od poslednjeg do prvog sprata, to nikada nismo uspeli da sredimo. Zašto je takav odnos društva prema univerzitetu? Šta to znači? To znači da ovaj stav, ovaj nastup premijera nema nikakvo značenje ako oni ne preduzmu ozbiljne korake da se to sredi.

Ako bi se napravila dobra analiza mreže visokoškolskih ustanova sa stanovišta kadrovske strukture i starosti nastavnika, onda bismo dobili jasnu sliku u kakvom je stanju naše visoko obrazovanje

I ovde je takođe bilo reči o mreži visokoškolskih ustanova, ja mislim da bi bilo jako dobro ako bi se napravila jedna ozbiljna analiza, ona će sada u akreditaciji biti takođe učinjena delimično, ali da ona bude materijal, da se vidi broj tih visokoškolskih ustanova sa stanovišta kadrova. Ko predaje na tim fakultetima, i na državnim i na privatnim? Otkuda toliko doktora nauka, molim vas, koji mogu da drže predavanja i na privatnim fakultetima? Koja je to struktura nastavnog

kadra? Ako znamo da na državnim fakultetima većina njih ostaje na tim fakultetima, znači oni se rasipaju između državnih i privatnih, onda se postavlja pitanje kvaliteta nastave. Ako bi se napravila dobra analiza mreže tih visokoškolskih ustanova sa stanovišta kadrovske strukture i starosti nastavnika, onda bismo dobili jasnu sliku u kakvom je stanju naše visoko obrazovanje.

Kad je reč o dostupnosti obrazovanja, ona naravno postoji u ovom zakonskom smislu, međutim treba imati u vidu da deca iz siromašnih porodica nemaju čak ni uslove da bi postigli visok stepen znanja, odnosno da bi postigli visok uspeh, da bi onda ušli u samofinansirajuće studente. Ali kažem, ta pitanja su sada parcijalnog karaktera i treba ih staviti u jedan širi kontekst razvojnog plana obrazovanja i onda naravno pritiska na vladu da se u ovih sledećih par godina pitanje univerziteta stavi u prvi plan kao institucije koja stvara visokostručni kadar, a ne da bude neprekidno marginalizovan, na žalost svih nas koji radimo na univerzitetu i dece. Hvala.

(Marija Bogdanović, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu)

Marko Stojanović: Pitanje školarina je pitanje opredeljenja države, kako država vidi svoj dugoročni cilj

Mislim da bi za ovu diskusiju bilo važno pomenuti da sam ja do pre nekoliko dana radio u jednom stručnom komitetu u Evropskoj studentskoj uniji, u Komitetu za komodifikaciju obrazovanja i da sam se između ostalog bavio i pitanjem finansiranja univerziteta i pitanjem školarine.

Ono što svakako jeste zaključak to je da je u Evropi trend ili uvođenje školarine u nekim zemljama koje je nisu imale ili rast visina školarina u onim zemljama koje tradicionalno imaju sistem školarina. Isto tako postoji veliki broj zemalja u Evropi koje nemaju školarine i nemaju potrebe za time. Navešću nekoliko primera: Danska, Norveška, Češka, Finska, Slovačka, čak i Mađarska. Vi profesore Medojeviću znate da je Mađarska do skoro bila zemlja u tranziciji, oni imaju veliki budžetski deficit, da su imali puno problema sa tim, ali da su imali sistem školovanja apsolutno zasnovan na školarinama do skoro, bez ijednog budžetskog studenta, a ove godine, od proleća čini mi se, oni nemaju više školarine, znači svi njihovi studenti upisani su na budžet.

U Evropi je trend ili uvođenje školarine u nekim zemljama koje je nisu imale ili rast visina školarina u onim zemljama koje tradicionalno imaju sistem školarina

Moj lični zaključak je da je to prioritet zemlje. Šta zemlja prepoznaje kao prioritet, tako se i

ponaša. Znači može ovako i onako, ali pitanje je šta je za zemlju prioritet. Onda recimo imate zemlje kao što je Danska, tamo je zakonom zabranjena školarina, tamo je to kršenje zakona. Evo sad u Evropskom parlamentu veliki je problem oko nove faze *Erasmus Mundus*-a zbog fakulteta iz Danske koji ne mogu da imaju školarinu, a konzorcijumi fakulteta imaju prava da uvode školarinu, a onda je to sukobljavanje sa danskim zakonima.

Dostupnost obrazovanja je jako bitna ako imamo dugoročni pogled na naše društvo kao jedno demokratsko društvo, društvo sa razvijenom svešću, društvo sa socijalnom kohezijom. Obrazovanje je jedan od jako bitnih faktora za stvaranje socijalne kohezije, a dostupnost je jedan od preduslova.

Dakle, to postoji kao činjenica i ne treba o tome pričati kao o nekom romantičnom cilju, neostvarivom, imati zemlju bez školarina, prosto mislim da je to samo opredeljenje države. Kako država vidi svoj dugoročni cilj, sigurno će se adekvatno postaviti i po pitanju visokog obrazovanja. Ono što je meni, recimo, kao jednom mladom studentskom predstavniku zasmetalo ovde što sam čuo od profesora kada govore o školarinama: oni kažu da dostupnost nije bitna ili na neki način relativizuju pitanje dostupnosti. Pa izvinite, dostupnost je jako bitna, to je jedno od ključnih pitanja ako imamo dugoročni pogled na ovo društvo kao jedno demokratsko društvo, društvo sa razvijenom svešću, društvo sa socijalnom kohezijom. Vidite kako već godinama ne možemo da dobijemo jednu normalnu godinu bez političkih trzavica, gde možete da se okrenete prema stranim investicijama, zato što nemate socijalnu koheziju. Obrazovanje jeste jedan od jako bitnih faktora za stvaranje socijalne kohezije, a dostupnost je jedan od preduslova. Isto tako jednakost, ovde se niko ne bavi jednakošću, ni u jednom segmentu društva niko se ne bavi pitanjem jednakosti. Školarine sigurno da utiču stravično na pitanje jednakosti.

Ono što mi je drago da sam čuo, to je da postoje, da ljudi razmišljaju o tim dilemama, a to je da li je obrazovanje lični benefit, lična korist ili je korist društva. Naš stav je da je to apsolutno korist društva, ne samo korist pojedinca, nego i korist društva. Da to pojednostavimo, obrazovanje sprema mlade ljude za bolji posao sutra, onaj ko ima bolji posao imaće i veću platu, pa će plaćati i veći porez, to je onako najjednostavnije objašnjenje.

Ne postoji dovoljna transparentnost upravljanja sredstvima koja fakulteti dobijaju od države. Drugo pitanje je koga zapravo država finansira, da li finansira fakultete ili finansira studente?

Šta mi kod pitanja školarina vidimo kao glavni problem, zašto mi danas pričamo o školarinama kao o jednom gorućem problemu? Zato što po nama ne postoji dovoljna transparentnost upravljanja sredstvima koja fakulteti dobijaju od države, i drugi problem, na koji način država finansira fakultete, odnosno koga zapravo država finansira, da li finansira fakultete ili finansira studente. Vidite, država finansira, godišnje odvaja sredstva za, ne znam, amortizaciju, za krečenje, itd, i to je jedan deo odvajanja države za visoko obrazovanje. Drugi deo odvajanja države za visoko obrazovanje jesu troškovi organizovanja nastave, odnosno to je deo gde i školarine idu. E sad, kako država odvaja taj novac? Pa lepo, država odvaja taj novac i distribuira ga preko raznih institucija, fakulteta, visokoobrazovnih institucija i sl. Država ne finansira

direktno studente, nego finansira fakultete, s druge strane fakulteti koji su u vlasništvu države jer ih je država osnovala i isto tako ih i finansira, fakulteti su ti koji samostalno bez konsultacija sa državom određuju koga će taj novac finansirati, u kojoj meri i kojoj veličini. Znači država se tu ništa ne pita, pitaju se samo fakulteti, ne pitaju se ni studenti.

Mnogo bolje rešenje je da država finansira studente preko sistema vaučera, a studenti sa tim vaučerima sami biraju fakultet na kojem će studirati i na kojem će platiti školarinu

Mi smatramo da je mnogo bolje rešenje da država finansira studente, preko sistema vaučera, pa lepo kažemo, procenimo u ministarstvu zajedno sa fakultetima, sa studentima, sa drugim zainteresovanim stranama, koliki je to neki prosečan iznos troškova organizacije nastave koji bi mogao da se utvrdi, pa lepo na taj iznos odredimo vaučer, pa država utvrdi kriterijume i studenti direktno kod države ili vlade konkurišu za vaučere i sa tim vaučerima sami biraju fakultet na kojem će studirati i na kojem će platiti školarinu. Prosto ako je školarina nužna, mogu ići na privatni, mogu ići na državni, mogu sami izabrati polje studija, mogu se rukovoditi kriterijumima kvaliteta nastave, kriterijumima ličnog interesovanja, kriterijumom, ne znam, na kom fakultetu je niža školarina, pa i to na neki način stvara jednu tržišnu utakmicu na koju fakulteti prosto moraju među sobom da se prilagođavaju takvoj novoj situaciji, pa ukoliko imaju preveliku visinu školarine, naravno da niko neće ići kod njih od studenata jer će morati dodatak da plati iz svog džepa, nego će morati na drugačiji način da upravljaju troškovima, itd.

Druga bitna stvar, na koji način fakulteti finansijski posluju. Iz studentske organizacije naravno se neće mešati u finansijsko poslovanje fakulteta, ali kada dođemo do ovakve situacije da školarina na Arhitektonskom fakultetu košta 240.000 dinara, pa izvinite, molim vas, studenti to ne mogu da plate. Kako jedan student da plati 240.000 dinara? Drugo, često se trošak organizacije nastave, školarine, poistovećuje sa troškom studija. Izvinite, ni to nije isto. Trošak školarina zapravo pokriva učešće studenta u nastavi, polaganje ispita, angažovanje profesora, angažovanje prostora i sl. Troškovi studija su nešto drugo, to je školarina plus sve ono što student mora finansijski da pokrije da bi bio student, da bi pohađao nastavu, da bi četiri godine bio u procesu obrazovanja ili pet koliko to već traje, troškovi prevoza, hrane i smeštaja i garderobe i ostalo, dakle to su troškovi studija.

Mi ne znamo da li je visina školarine previsoka ili je prihvatljiva jer ne znamo šta čini strukturu troškova rada jednog fakulteta

Sad se vraćamo na pitanje transparentnosti fakulteta. Ovde je na početku, izvinjavam se, bilo postavljeno pitanje da li je visina školarine previsoka ili je prihvatljiva ili tako nešto. Mi to ne znamo, mi ne znamo šta čini strukturu troškova rada jednog fakulteta. Mi ne znamo koji to troškovi učestvuju u školarini, prosto mi ne znamo da li je to visoka školarina, mi samo znamo da studento to ne mogu da plate i to je osnovni problem. Ubeđeni smo da kada bi fakulteti malo transparentno poslovali, kada bismo videli koji su to sve sopstveni prihodi fakulteta, npr. da li neki fakulteti imaju neka svoja preduzeća, da li su osnivači nekih preduzeća, da li na neki način kroz učešće profesora u upravnim odborima upravljaju i nekim drugim organizacijama koje vrše profitnu delatnost, pa da vidimo koji su sve to sopstveni prihodi fakulteta i na koji način fakultet

prosto upravlja tim prihodima, da li je to najoptimalniji način, da li bi kada bi na neki drugi način upravljali tim prihodima možda imali optimalniju lokaciju sredstava... Eto, ja sam hteo na taj način da vam se obratim. Hvala.

(Marko Stojanović, Studentska unija Srbije)

Bodin Starčević: Potreban nam je društveni konsenzus o ulozi i mestu obrazovanja u Srbiji

Dobar dan svima. Cena školarina o kojoj smo krenuli danas u diskusiju, zapravo je samo odraz ukupnog lošeg materijalnog položaja obrazovanja u našoj zemlji i zapravo to je situacija u kojoj fakulteti dele sudbinu sa lošim položajem svih ostalih nivoa obrazovanja.

Ne može se govoriti samo o visokom obrazovanju, s obzirom da je obrazovanje jedan celovit proces, a da se pritom problemi u visokom obrazovanju ne povežu sa problemima koji su postojeći na svim nivoima, od predškolskog, preko osnovnog i srednjeg, pa do visokog obrazovanja.

To je i statistika koju smo videli na početku vrlo jasno pokazala, videli smo podatke da imamo zapravo veliki broj neefikasnih učenika na nižim nivoima obrazovanja. Ono što je zajedničko može se reći da zapravo u našem sistemu obrazovanja nema sistema obrazovanja.

Ministarstvo prosvete katastrofalno loše funkcioniše, loša je saradnja sa Nacionalnim prosvetnim savetom, kao i sa Savetom za visokoškolsko obrazovanje, loša je saradnja između Ministarstva prosvete i Zavoda za obrazovanje i vaspitanje, naročito od kada je ministarstvo podeljeno na ove dve institucije i mi uopšte u zemlji nemamo strategiju obrazovanja. Počevši od predškolskog obrazovanja pa do visokog. Dok makar za visoko obrazovanje postoji neki jasan put, to je Bolonjska deklaracija, uopšte nije jasno kojim putem će krenuti naše obrazovanje do tog momenta, što je svakako poseban problem.

Naše obrazovanje u ovom momentu je neefikasno, nefunkcionalno, nije u potrebi društva, razdvojeno je od potrebe privrede i prosto skupo je

Znači naše obrazovanje u ovom momentu, ukupno obrazovanje, je neefikasno, nefunkcionalno, nije u potrebi društva, razdvojeno je od potrebe privrede i prosto je skupo. Da bi se nešto učinilo potrebna je zapravo jedna korenita reforma čitavog obrazovanja. Mi smo imali reforme 20-30 godina unatrag po nazivu, suštinski nikada. Jedan jedini put je pokrenuta istinska reforma, to je

bilo 2001. godine, međutim ta reforma obrazovanja iz 2001. godine sa Gašom Kneževićem i njegovim timom je zaustavljena 2004. godine, nosioci reforme iz tadašnjeg ministarstva su udaljeni iz ministarstva, potpuno je okrenut točak unatrag i prosto se sve zaustavilo. Od 2004, od tada se situacija sa obrazovanjem samo više pogoršavala.

Kako izaći iz svega toga? Prosto, nama je potreban društveni konsenzus o ulozi i mestu obrazovanja u Srbiji, ono što mi nemamo, zato što obrazovanje ostaje samo jedno ministarstvo koje niko neće, zato što tu ne postoji novac, ministarstvo koje se tako dodeljuje radi nekih političkih poena određenim strankama, kao neko poslednje ministarstvo, a ispušta se iz vida da obrazovanje proizvodi i lekare, inženjere, ekonomiste, profesore i sve druge.

Predškolsko obrazovanje koje je zamišljeno kao obavezno, ne ostvaruje se; osnovna škola ovakva kakva je ne pruža apsolutno dovoljno znanja za ulazak u srednju školu

Predškolsko obrazovanje, to smo takođe videli, koje je zamišljeno kao obavezno, ne ostvaruje se uopšte, sa 39% zastupljenosti ne može se reći da je ostvareno, a zamišljeno je kao obavezno, znači već na samom startu obrazovnog ciklusa ne valja. Osnovna škola ovakva kakva je sada, stereotipni metodi rada, nezadovoljan kadar, učenici nenaučeni da uče, ne pruža apsolutno dovoljno znanja za ulazak u srednju školu. Prijemni ispit, kvalifikacioni ispit za srednju školu je potpuno smešan ovakav kakav jeste. Vi imate situaciju u kojoj učenik treba da uradi 20 zadataka koje može prethodno da vežba od februara do maja, isti tih 20 zadataka, i da je dovoljno da osvoji samo jedan poen da bi položio prijemni ispit. Znači to samo po sebi ne služi ničemu, a predstavlja jako veliki namet za roditelje, ako pričamo o finansiranju i troškovima. Roditelji učenika osnovnih škola su prinuđeni da velika sredstva odvajaju u poslednjem polugodištu za pripremanje tog prijemnog ispita zato što se loše radi u osnovnim školama. Naši đaci ulaze nenaučeni u srednju školu, nenaučeni u onim osnovnim i glavnim segmentima kao što su logično razmišljanje, kao što su dijalozi, zato što je sistem nastave takav da se od njih samo traži bubanje i to je potpuno neprevaziđeno do danas.

Mi smo imali jednu situaciju koja je izazvala jednu malu uzbunu u društvu, pre par meseci, to je rezultat PIZA testa, gde su naši osnovci bili plasirani na 41 mestu, čini mi se, u Evropi, dok su Slovenci bili negde 15, Hrvati otprilike 23-27, mi idemo unatrag u odnosu na prethodne godine, a krenuli smo od jednog istog startnog osnova pre raspada Jugoslavije, jer je sistem obrazovanja bio prilično ujednačen tada. Niko se nije zapitao zbog čega, ništa nije preduzeto, sve je ostalo i dalje po starom.

Srednja škola ovakva kakva jeste takođe se nadovezuje na osnovnu školu, na isti način takoreći, dok srednja stručna škola potpuno nije u funkciji zapošljavanja. O tome će Jadranka Dimov svakako da govori. Imamo situaciju u kojoj s jedne strane jedan broj učenika ostaje potpuno nezaposlen sa završenom srednjom školom, s druge strane neke srednje stručne škole uopšte ne mogu da proizvedu potreban kadar, a za to se odvajaju velika sredstva. Znači na jedan način se produkuje obrazovanje direktno za mlade o čemu će biti reči kasnije.

Broj nekih fakulteta je predimenzioniran, mreža fakulteta neodgovarajuća, mreža srednjih škola

je takođe neodgovarajuća i sve je potpuno udaljeno od potrebe društva

E sad, ima tu još stvari koje su jako povezane, predimenzioniran broj nekih fakulteta, neodgovarajuća mreža fakulteta, mreža srednjih škola koja je takođe neodgovarajuća, koja ne postoji. Ministarstvo prosvete je prosledilo vladi urađen predlog mreža srednjih škola pre dve i po godine, to za dve i po godine uopšte nije došlo na vladu da se razmotri, a kamoli da se nešto i preduzme mimo toga. Samo Ministarstvo prosvete van svojih kompetencija otvara i dalje srednje škole iako nije nadležno za to, dakle mimo vlade, mimo svakog režima, mimo mreže, mimo stvarnih potreba. Ista je situacija i sa obrazovnim profilima, što je potpuno haotično, nema sistema i sve je potpuno udaljeno od potrebe društva.

Naravno da je potrebno da se nešto dogodi sa povećanjem i izdvajanjem iz budžeta da bi se rešili svi ovi problemi, ali naravno da i jedan i drugi i treći nivo obrazovanja već računaju da će im biti nešto lakše. Međutim situacija je takva da je nama potrebno da se na svakom nivou obrazovanja puno toga izdvoji i ja sad ovom prilikom mogu samo da apelujem na naše poslanike koji su prisutni da prosto pokušaju da se zauzmu u skupštini, kroz skupštinu, itd, da se prosto zakonodavno reši položaj finansiranja obrazovanja. Jasno je da mi ne možemo dostići prosek EU koji je oko 6%, sa naših 3%, ali mi moramo krenuti, nama je čak potrebno mnogo više samo što to nije realno, ali prosto skupština bi morala više da se pozabavi obrazovanjem, rad Odbora za prosvetu se apsolutno ničim nije osetio u prethodnom sazivu skupštine, u samom segmentu obrazovanja.

Kada se stranke budu otimale o Ministarstvo prosvete, onda ćemo znati da je naš sistem nešto bolji

Još samo na kraju da kažem, bilo je reči zašto nije uložena novac u pojedine fakultete, jeste u neke druge, itd. Moram da kažem da je na žalost u poslednje tri godine, zapravo četiri, da je obrazovanje jako ispolitizovano, da je uloženo u one fakultete i u one škole gde su dekani, direktori bili iz stranke koja je imala ministra i na nivou Beograda i na nivou Republike. Druge stranke to nisu mogle, druge škole to nisu mogle. Meni je žao što danas ministar nije tu, premda sam sklon da delim mišljenje gospođe Bogdanović, ja sam čak sa svim ovim problemima o kojima sam ovde govorio, upoznao i vodeće ljude u DS, s obzirom da sam i član Odbora za obrazovanje DS, zbog čega sam smatrao da je neophodno da se opet okupe ljudi koji su pokrenuli reformu 2000. godine, to su ljudi koji su imali ideje, i da je neophodno da DS preuzme vođenje tog ministarstva, ali to se opet nije dogodilo. Onda kada se stranke budu otimale o Ministarstvo prosvete, onda ćemo znati da je naš sistem nešto bolji.

(Bodin Starčević, Nacionalni prosvetni savet)

Jadranka Dimov: Imamo niz donetih strategija ali o njihovom povezivanju i implementaciji niko ne brine

Hvala vam, ja sam iz Nacionalne službe za zapošljavanje i takođe sam ispred te službe članica Nacionalnog prosvetnog saveta, ali ne za visoko obrazovanje.

Kada god se pokrene pitanje obrazovanja, bilo kog nivoa, sad pričamo o tercijarnom, i bilo kog njegovog aspekta ili problema, mi sebi otvaramo jednu Pandorinu kutiju. Ta Pandorina kutija se zove da ova zemlja nema strategiju obrazovanja.

Vi na fakultetima razvijate Bolonjski proces, primenjujete Bolonjsku deklaraciju, pod kapom ste ministarstva. To isto ministarstvo uopšte ne brine o tome da implementira analogni proces, odnosno analognu evropsku deklaraciju takozvanu Kopenhagensku deklaraciju u oblasti srednjeg, sekundarnog obrazovanja.

Mi smo zemlja koja je i dalje evropski rekorder u stopi nezaposlenosti mladih - 47%, što je strašno, pri čemu smo istovremeno četvrta evropska zemlja po starosti stanovništva

Pristup reformi sistema obrazovanja, reč je o formalnom obrazovanju, je potpuno, potpuno neadekvatan i to već godinama. Mi možemo da otvorimo i pitanje kvaliteta studenata iz takvog obrazovanja koji dospevaju na fakultet i onda bismo mogli danima da diskutujemo ovde šta raditi i kako postaviti politiku u ovoj oblasti, ali to nije naša najveća nevolja. Mi smo zemlja, da podsetim, koja je i dalje evropski rekorder u stopi nezaposlenosti mladih - 47%, što je strašno, pri čemu smo istovremeno četvrta evropska zemlja po starosti stanovništva.

Ova zemlja nema strategiju obrazovanja. Ministarstvo uopšte ne brine o tome da implementira evropsku deklaraciju, takozvanu Kopenhagensku deklaraciju u oblasti srednjeg, sekundarnog obrazovanja

Lisabonska deklaracija, ključni dokument Evropske unije u oblasti zapošljavanja ali i temeljni dokument na osnovu koga je doneta i Bolonjska deklaracija i Kopenhagenska deklaracija, ima neke svoje stubove - smanjenje nezaposlenosti, zapošljivost onih koji izlaze iz obrazovnih sistema, adaptibilnost i jednaka dostupnost za sve, i radnih mesta i obrazovanja. Mi nemamo ništa od toga što je sistemski sprovedeno, apsolutno ništa. Mi imamo 450.000 nezaposlenih sa srednjim obrazovanjem, strahovit jedan broj, skoro pola miliona. Imamo povećanje broja radnih mesta u prošloj godini od samo 10%. Imamo donete strategije koje se i te kako tiču i obrazovanja - strategija ekonomskog razvoja, strategija privrednog razvoja, strategija zapošljavanja mladih, najzad posle niza godina, jer je mogla da bude i pre dve-tri godine doneta. Još jedan niz drugih strategija zapošljavanja već odavno postoji o kojima niko ne brine da se

implementiraju na način koji obezbeđuje ravnomeran razvoj i međusobni uticaj.

Nedavno smo imali sastanak u ključnoj instituciji obrazovanja za nivo srednjeg obrazovanja, recimo, Zavodu za unapređenje obrazovanja i vaspitanja. Kada smo pitali da li im je poznat Kopenhagenski proces i deklaracija koja stoji iza toga, nisu znali. Da li im je poznata strategija Ministarstva prosvete koja stoji na sajtu prosvete, takođe je nisu znali. Prosto treba staviti prst na slepo oko i razmišljati da li sa takvom podrškom iz institucija koje treba da se bave, koje su vrhunske u državi, mi možemo dalje da idemo. Gde će tu obrazovanje obezbediti uticaj na zapošljavanje?

Možete imati najbolje strategije na papiru, ali bez njihove dobre, odgovorne implementacije nemate ništa

Pomenuta je Evropa, društvo znanja. Evropa je društvo znanja zato što prosto impulsi iz nauke pretočeni u privredu treba da daju novi kvalitet, novi kvalitet toj privredi, novu vrednost rada, novi kapital i profit, nema tu mnogo tajni. Kod nas je državno ulaganje u obrazovanje krajnje skromno a ja se pitam u isto vreme sa aspekta nekoga ko sticajem okolnosti prati kretanje na tržištu rada i zapošljavanja i celu situaciju koja je kod nas i u obrazovanju, jer obrazovanje dovodi do tog zapošljavanja, da li postoji institucija u ovoj zemlji koja na jedan odgovoran način pristupajući harmonizacioni da tako kažem u okviru ovih raznih politika, separatih, brine o tome šta je konačni proizvod te cele priče. Vi možete imati najbolje strategije na papiru - bez njihove dobre, odgovorne implementacije vi nemate ništa. I da vam jedan segment ispadne iz cele priče ili deo segmenta, kao u slučaju obrazovanja, vaš rezultat je krajnje mršav, gotovo i da ga nema, potire se. Možete vi na univerzitetu da se i otvorite i da nađete, sistemom ovih kredita, vaučera i tako dalje, mogućnost da povećate dostupnost, da stvorite veće mogućnosti za sve, ali ako ovi sistemi pre toga ne odrade svoj posao kako treba, opet ćete imati samo segmentirani rezultat, malo više zadovoljstva sobom da ste nešto učinili, ali uticaj na društvo u celini je veoma mali.

Zato nam je potrebna jedna ozbiljna državna lista prioriteta i to prioriteta koji su krajnje funkcionalni i vezuju se za postojeće strategije koje nisu loše napravljene, pitanje je samo implementacije. Neko međuvladino telo bi moralo da se stara o svemu tome. Ovako mi nemamo rezultat. Mnoge zemlje u okruženju, da pomenem i to, imaju nacionalne strategije upravljanja ljudskim resursima. To je jedan dokument koji povezuje druge strategije i daje jedan bolji rezultat.

Gde ćemo otići sa obrazovanjem, sa globalnim tržištem rada, sa migracijama stanovništva i radne snage koja nije obrazovana, ako nam je i dalje osnovno obrazovanje najviši nivo obaveznog obrazovanja?

Da za kraj samo pomenem i ovo: gde ćemo otići sa obrazovanjem, sa globalnim tržištem rada, sa migracijama stanovništva i radne snage koja nije obrazovana i tako dalje, ako nam je i dalje osnovno obrazovanje najviši nivo obaveznog obrazovanja? Podsetiću vas da u našem regionu bivše Jugoslavije, samo Srbija i Bosna i Hercegovina još uvek imaju osnovno obrazovanje kao

obavezu, zadovoljavajuće za državu, izgovoriću i tu tešku stvar, a svuda oko nas je srednje obrazovanje, sekundarni nivo obrazovanja ono što je obrazovni minimum za rad. Da ne pominjem dokument iz Maastrichta koji kaže da ćemo za par godina, dve-tri, da će u Evropi 50% radnih mesta biti samo za visoku spremu, da će biti 10% do 15% za one niže obrazovane i ostalih 30% za sekundarno obrazovanje. Postaćemo na neki način plodno tlo u tom slučaju, kada su zapošljavanje i investicije u pitanju, za tehnologije i organizacije koje zahtevaju nisku plaćenu radnu snagu što je devaluacija stanovništva. Hvala Vam.

(Jadranka Dimov, Nacionalna služba za zapošljavanje)

Ksenija Petovar: Inicijativa za kampus forme srednješkolskog i visokog obrazovanja

Imam potrebu da napomenem jednu inicijativu, mislim da je jedan od uslova jednake dostupnosti obrazovanja kampus forma srednješkolskog i visokog obrazovanja. Mi nažalost nemamo tu kampus formu. Mislim da bez takvog jednog sistema nećemo ostvariti ni efikasno ni kvalitetno obrazovanje.

Nažalost, 2001. godine ja sam u velikom broju navrata podnosila takvu inicijativu smatrajući da postoji mogućnost baš za Beogradski univerzitet da izvrši jednu vrstu razmene sa vojskom, da se kasarne i ogromni prostori kojima vojska raspolaže u gradovima Srbije koji se nalaze u centralnim zonama, pod zelenilom, da se napravi razmena i da počnu da se formiraju ti kampus sistemi, nažalost to nije imalo nikakvog odjeka, izuzev u Nišu gde je niški fakultet od vojske otkupio preko opštine jednu kasarnu gde će biti formiran kampus.

Mislim da je to jedna stvar, kada govorimo o inicijativama, dakle da bi tako nešto ipak trebalo pokušati. Mislim da još uvek ima vremena, da vojska nije rasprodala ovo što ima, čime raspolaže, a mislim da su ti prostori apsolutno idealni za formiranje kampusa i da tu neće biti ni potrebno toliko sredstava budući da su vojne kasarne opremljene sa tim osnovnim stvarima koje su neophodne.

Univerzitet može da izvrši jednu vrstu razmene sa vojskom, da se kasarne i ogromni prostori kojima vojska raspolaže upotrebe i da se formiraju kampus sistemi

I na kraju ja moram da malo budem "zla" pošto se tako jako pominje vlada, odnosno ministarska uprava gospodina Gaše Kneževića. Hoću samo podsetiti da je ministarstvo obrazovanja za vreme vladavine Gaše Kneževića zatvorilo devet osnovnih škola u Beogradu koje su radile u režimu

nastave u jednoj smeni, pošto je to bilo neracionalno i tu decu prebacilo na rad u dve smene i na taj način povećalo broj klinaca koji idu u dve smene u osnovnim školama, a vi vidite kakav je režim i obrazovanja i funkcionisanja roditelja i porodice i žena na radnom mestu kada deca rade u dve smene, dakle bar oni klinici od 7 do 11 godina. Hvala.

(Ksenija Petovar, Centar za demokratiju)

Martina Vukasović: Ako postoje problemi u obrazovanju, onda cela obrazovna zajednica treba da reaguje

Pokušaću da razjasnim neke stvari za koje mi se čini da nisu bile dovoljno jasne, pošto sam se trudila da pričam dovoljno brzo da sve stane u deset minuta.

Dakle, što se tiče uredbi i neusaglašavanja sa Zakonom o obrazovanju iz 2005. godine, mislila sam na to da Zakon o obrazovanju podrazumeva u suštini kroz reformu Bolonjskog procesa veći proces na ishode učenja, a cela uredba je fokusirana na neke ulazne parametre. Kao što ste na kraju krajeva i vi sami rekli, uredba kao takva nije usklađena sa standardima za akreditaciju koji su proistekli iz tog zakona, što onda naravno stvara probleme da fakulteti u suštini nemaju neki instrument kako bi mogli da ispune te standarde za akreditaciju.

Druga stvar koju želim da kažem je da dostupnost ne bih stavljala u sukob sa kvalitetom iz dva razloga. Prvi razlog je što veliki broj zemalja pod kvalitetom visokog obrazovanja posmatra i to koliko je ono dostupno. Pa imate primer Engleske gde jedan deo sredstava koja dolaze od strane države upravo ide onim univerzitetima koji su pokazali jako dobre rezultate u smislu uključivanja ranjivih grupa u sistem obrazovanja.

Kako možemo da kažemo da su naši fakulteti prestižni kada se ne nalaze ni na jednoj rang listi koja je u optičaju u svetu?

Ali ako čak ni tako ne bismo gledali kvalitet, ako bismo kvalitet gledali na osnovu nekih standardnih mera, onda je moje pitanje kako možemo da kažemo da su naši fakulteti prestižni kada se ne nalaze ni na jednoj rang listi koja je u optičaju u svetu. Imate Šangajsku rang listu univerziteta u svetu koja ima 500 univerziteta, nijedan univerzitet u Srbiji nije na toj listi, s jedne strane. Sa druge strane, kako možemo da kažemo da je naše obrazovanje kvalitetno ukoliko imamo toliku stopu odustajanja, ukoliko imamo da se produžava studiranje i čak ovi prvi rezultati iz novih programa pokazuju da taj problem u suštini nije rešen, tj. da studentski programi nisu u dovoljnoj meri reformisani. Ako imate recimo 50% studenata koji obnove drugu godinu studija, to meni jednostavno nikako ne govori da je naše visoko obrazovanje u toj meri

kvalitetno koliko bismo mi možda voleli da mislimo.

Postoji neravnopravnost studenata koji nisu iz univerzitetskih centara u smislu dostupnosti visokog obrazovanja

Treća stvar koju želim da kažem jeste da mislim da se često pravi metodološki problem u smislu upoređivanja kakva je situacija sada, a kakva je bila u prošlosti. U tom smislu ja bih opet da kažem da postoji neravnopravnost studenata koji nisu iz univerzitetskih centara u smislu dostupnosti visokog obrazovanja jer pre kada ste studirali niste imali slučaj da univerziteti, tj. fakulteti organizuju svoju pripremnu nastavu za prijemne ispite koje oni sami organizuju, što se može čak podvesti pod legalizovanu korupciju. A sada imate taj slučaj da recimo ako neko hoće da studira arhitekturu ili bilo koji drugi fakultet koji ima takvu pripremnu nastavu, a nije iz Beograda, njemu ta pripremna nastava nije omogućena i on samim tim neće uopšte imati jednake šanse pri upisu na fakultet kao neko ko je iz Beograda. Mislim da ne bi trebalo da upoređujemo sa prošlošću, jer je u prošlosti mnogo manji deo generacije studirao, manji su bili fakulteti i slično.

Vrlo često pravimo neke planove i strategije a da nas uopšte ne zanima kakve će to efekte da ima na sam sistem

I samo još dve stvari, kada govorimo kakvo bismo finansiranje voleli da imamo u Srbiji, mislim da bi bilo jako korisno da se obrati pažnja na iskustva zemalja koje su implementirale različite modele. Publikacije koje sam pomenula vezano za finansiranje visokog obrazovanja, takođe će uključiti i primere iz inostranstva, ne samo iz Evrope nego i sa drugih kontinenata, gde može da se vidi kakve efekte ima vaučerski sistem, kakve efekte ima sistem koji je sproveden u Australiji što je upravo ovo što ste vi govorili, a to su studentski zajmovi. To je jako važno jer mi, imam utisak, vrlo često pravimo neke planove i strategije a da nas uopšte ne zanima kakve će to efekte da ima na sam sistem, da ne pratimo dovoljno sistem, to je ono što sam rekla, mi nemamo dovoljne informacije o našem sistemu, dovoljno dobre.

Ovde često, imam utisak, kada se priča o kvalitetu obrazovanja, svi krive jedne druge. Visoko obrazovanje nije dovoljno kvalitetno zato što dolazi loš materijal iz srednjeg obrazovanja, a srednje i osnovno ne može da bude kvalitetno zato što se na fakultetima školuju loši nastavnici. Ovo je sad vrlo banalizovano i uprošćeno. Mislim da je to vrlo pogrešan pristup zato što time na neki način samo prebacujemo odgovornost sa jednog nivoa na drugi i zato bih na neki način apelovala da u trenucima kada dolazi do situacije da Ljiljana Čolić hoće da izbací Darvina ili da se ministar Lončar uopšte ne bavi svojim resorom, neki odgovor društva u celini, a pogotovo zajednice ne postoji. Vrlo mali broj profesora univerziteta reaguje, čini mi se da je Beogradski univerzitet možda doneo deklaraciju za Darvina ali nisam sigurna, ali reakcija na to bila je veoma mlaka i onda je lako reći: mi nismo odgovorni za srednje obrazovanje i za kvalitet koji nam dolazi odatle, ali kada se nešto ne radi dobro onda ćemo da čutimo i da se jednostavno time ne bavimo. To je samo apel da ako postoje problemi u obrazovanju, onda mislim da cela obrazovna zajednica treba da reaguje, a ne da se prebacuje odgovornost.

(Martina Vukasović, direktorka Centra za obrazovne politike)

Konstantin Samofalov: U programima stranaka u vladi obrazovanje se kotira veoma visoko

Samo želim da kažem da mi je bila velika čast da učestvujem na debati sa ovolikim brojem profesora univerziteta i da uprkos kritikama koje možemo da imamo i koje mogu da budu opravdane, i na račun fakulteta i pojedinih profesora, da treba malo više i njih da uvažimo i da čujemo njihov glas.

Slažem se sa Martinom da okrivljujući konstantno jedni druge nećemo uspjeti da dođemo do kvalitetnih rešenja. Ne mogu da se složim u potpunosti sa tvrdnjom da je ovaj resor bio nepoželjan, da niko nije hteo da ga se prihvati. Ipak u programima stranaka koje čine ovu vladu, to su socijaldemokratske stranke, iako ima puno kritika na račun toga, ipak je ovo prva vlada koja se zasniva na programskim principima i programskim bliskostima, a ne na nekakvim političkim nužnostima, iako ima i takvih primedbi.

Verujem da će i ova vlada i ovo Ministarstvo prosvete ostvariti izuzetne rezultate

Dakle u programima tih stranaka obrazovanje se kotira veoma visoko i ja zaista verujem da će i ova vlada i ovo Ministarstvo prosvete ostvariti izuzetne rezultate, u krajnjoj liniji mnogo veće nego nekakve prethodne vlade. I kada uzmemo u obzir kritike da li je vlada principijelna ili nije, ja ću reći da je u Nemačkoj protekla vlada formirana između Socijaldemokratske stranke i Demohrišćanske stranke, iako su možda imali nekakve otpore kod njih, formirali su vladu zato što je to bilo u najboljem interesu države. U ovom momentu mislim da je ovo jedno izuzetno kvalitetno rešenje i da će se to videti, da će to biti prva vlada koja će potrajati možda i pun mandat.

U svakom slučaju, meni lično je ova debata izuzetno pomogla, mislim da će mi značiti u daljem parlamentarnom radu i verujte mi da će svih 11 mladih poslanika DS vama biti na raspolaganju. Nadam se da ćemo imati priliku da radimo zajedno na nekim rešenjima, imamo puno problema, zemlja smo u tranziciji, nije lako rešavati ih, ali verujem da ćemo za četiri godine imati mnogo kvalitetniju sliku i da ćemo biti mnogo zadovoljniji stanjem u našem obrazovanju. Hvala.

(Konstantin Samofalov, narodni poslanik)

(Beograd, 11. jula 2008)